

Analiza sadržaja i provedbe plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi donesenih u postupku obveznog savjetovanja prije razvoda braka i obiteljske medijacije

Svetoivanec, Maja

Postgraduate specialist thesis / Završni specijalistički

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:199:293492>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-04**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu

Pravni fakultet u Zagrebu

Studijski centar socijalnog rada

Maja Svetoivanec

**ANALIZA SADRŽAJA I PROVEDBE
PLANA O ZAJEDNIČKOJ
RODITELJSKOJ SKRBI DONESENIH U
POSTUPKU OBVEZNOG
SAVJETOVANJA PRIJE RAZVODA
BRAKA I OBITELJSKE MEDIJACIJE**

SPECIJALISTIČKI RAD

Zagreb, 2024.

Sveučilište u Zagrebu

Pravni fakultet u Zagrebu

Studijski centar socijalnog rada

Poslijediplomski specijalistički studij

obiteljske medijacije

Maja Svetoivanec

**ANALIZA SADRŽAJA I PROVEDBE
PLANA O ZAJEDNIČKOJ
RODITELJSKOJ SKRBI DONESENIH U
POSTUPKU OBVEZNOG
SAVJETOVANJA PRIJE RAZVODA
BRAKA I OBITELJSKE MEDIJACIJE**

SPECIJALISTIČKI RAD

Mentorica: prof. dr. sc. Branka Sladović Franz

Zagreb, 2024.

Sveučilište u Zagrebu

University of Zagreb

Faculty of Law Social Work Study Centre

Postgraduate Specialist University Study Program in
Family Mediation

Maja Svetoivanec

**ANALYSIS OF THE CONTENT AND
IMPLEMENTATION OF THE PLAN ON
JOINT PARENTAL CARE ADOPTED IN
THE PROCEDURE OF MANDATORY
PRE-DIVORCE COUNSELING AND
FAMILY MEDIATION**

SPECIALIST THESIS

Supervisor: prof. dr. sc. Branka Sladović Franz

Zagreb, 2024.

Analiza sadržaja i provedbe plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi donesenih u postupku obveznog savjetovanja prije razvoda braka i obiteljske medijacije

Sažetak

Razrada teme dijelom je usmjerena na pravni okvir razvoda braka u Hrvatskoj u slučajevima kada roditelji imaju maloljetnu djecu. Polazište zakonodavnog okvira su razmišljanja da upravo roditelji najbolje znaju potrebe vlastitog djeteta te su isti sposobni i odgovorni zajednički odlučivati o sadržajima roditeljske skrbi. U tom smislu zakonodavac je omogućio roditeljima da u postupku razvoda braka sklope plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, a koji sadrži osnovne aspekte života djeteta nakon razvoda braka. Prilikom sklapanja plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi roditeljima je potrebno ukazati da njihov dogovor mora prvenstveno biti usmjeren na dobrobit djeteta. Sklapanje plana povećava vjerojatnost da će roditelji surađivati u pogledu djece i u budućnosti. Upravo iz navedenog razloga, rad je prvenstveno usmjeren na analizu sadržaja sklopljenih planova u jednom područnom uredu tijekom postupka obveznog savjetovanja prije razvoda braka i obiteljske medijacije. Kvaliteta i sadržaj plana utječu na njegovu provedbu u budućnosti te je upravo analiza navedenog ukazala u koliko slučajeva je bila potrebna intervencija sustava socijalne skrbi radi plana koji je sklopljen, a ne udovoljava potrebama roditelja, a naročito djeteta. Plan sklopljen u obveznom savjetovanju može biti preuranjen budući da je razvod braka vrlo stresan te odluke i sporazumi doneseni u kratkom vremenskom periodu mogu biti nepromišljeni te u konačnici loši za roditelje kao i dijete. Istraženo je da li su za roditelje čiji su se planovi pokazali neprikladnima, postojale pretpostavke za obiteljsku medijaciju budući da ista može pomoći roditeljima da se prilagode stresnoj situaciji, razmisle o svojim kao i djetetovima interesima i potrebama, da prorade prethodne događaje te se pripreme za dogovaranje i reorganizaciju obiteljskog života koji ih očekuje nakon razvoda braka.

Ključne riječi: obvezno savjetovanje, obiteljska medijacija, plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi

Analysis of the content and implementation of the plan on joint parental care adopted in the procedure of mandatory pre-divorce counseling and family mediation

Abstract

The elaboration of the topic is partly focused on the legal framework of divorce in Croatia in cases when parents have minor children. The starting point of the legislative framework is the idea that parents are those who are fully familiar with their child's needs and therefore they are the ones who are capable to decide about the content of the joint parental care. For this purpose, the legislature has made it possible for the parents who are in the divorce proceedings to make a plan for the joint parental care which consists of basic aspects of child's life after the divorce. When concluding a plan on joint parental care, it is necessary to point out to parents that their agreement must be focused primarily on the well-being of the child. This plan increases the probability that both parents will cooperate also in the future. According to this, the paper is primarily focused on the analysis of the content of the plans concluded in one district office during the process of mandatory counselling and family mediation. The quality and content of the plan affect its implementation in the future, and the analysis of the above has indicated how many cases the intervention of the social welfare system was necessary for the purpose of a plan that has been concluded and does not meet the needs of parents, especially the child. The plan concluded in the process of mandatory counselling can be premature because the process of divorce can be highly stressful and decisions and agreements made in such short period may be reckless and ultimately bad for the parents and the child. It was studied whether there were prerequisites for the family mediation for those parents whose plans proved inadequate because the family mediation can help parents to adapt to the stressful situation, to think about their and their child's interests and needs, to process the former events and to prepare them for planning and reorganization of the family life after the divorce.

Keywords: mandatory counseling, family mediation, plan on joint parental care

IZJAVA O AUTORSTVU

Ja Maja Svetoivanec izjavljujem da sam autorica specijalističkog završnog rada pod nazivom „Analiza sadržaja i provedbe plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi donesenih u postupku obveznog savjetovanja prije razvoda braka i obiteljske medijacije“.

Potpisom jamčim:

- da je predloženi rad isključivo rezultat mog vlastitog istraživačkog rada
- da su radovi i mišljenja drugih autora/ica, koje koristim, jasno navedeni i označeni u tekstu, te u popisu literature.

U Zagrebu, _____

Potpis autorice:

O MENTORICI

Branka Sladović Franz, prof. dr. sc.

Branka Sladović Franz rođena je 12. prosinca 1971. u Garešnici. Srednjoškolsko obrazovanje stekla je u Centru za odgoj i obrazovanje u kulturi u Zagrebu, a na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu diplomirala je socijalni rad 1994. godine. Magistrirala je 1998. godine na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, smjer Socijalna psihijatrija, s radom "Stavovi stručnjaka prema spolnom zlostavljanju djece". Doktorsku disertaciju "Psihosocijalni razvoj zlostavljane djece smještene u ustanovu socijalne skrbi" obranila je 2002. godine. Od siječnja do travnja 1997. godine bila je gost-predavač na Woodbrooke Collegeu, Birmingham, U.K., na internacionalnom treningu "Rad sa sukobima". Od 1995. godine zaposlena je na Studijskom centru socijalnog rada na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, najprije kao znanstveni novak a sada u zvanju redovitog profesora na Katedri za teoriju i metode socijalnog rada. Voditeljica je poslijediplomskog specijalističkog studija iz Obiteljske medijacije. Sudjelovala je u nizu znanstveno-stručnih konferencija, od toga 17 međunarodnih te je samostalno ili u koautorstvu objavila je preko 40 radova u znanstvenim i stručnim časopisima i knjigama s recenzijama te tri knjige – monografija „Psihosocijalni razvoj djece u dječjim domovima“, sveučilišni udžbenik – „Interpersonalna komunikacija za socijalne radnike“ i priručnik „Individualno planiranje za dijete u udomiteljskoj obitelji“. Sudjelovala je u više znanstveno-istraživačkih projekata.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
1.1 Zakonodavni okvir razvoda braka u Hrvatskoj.....	4
1.2. Zaštita osobnih prava i dobrobiti djeteta.....	8
2. METODA ISTRAŽIVANJA.....	11
3. ANALIZA PLANOVA O ZAJEDNIČKOJ RODITELJSKOJ SKRBI.....	13
3.1. Mjesto i adresa djetetova stanovanja na kojem će biti prijavljeno prebivalište djeteta kod jednog od roditelja.....	15
3.2. Vrijeme koje će dijete provoditi sa svakim od roditelja (tjedno, mjesečnom državnim praznicima i blagdanima te za vrijeme školskih praznika) uz naznaku vremena i mjesta predaje/preuzimanja djeteta mlađe dobi	17
3.3. Druge osobe čija je nazočnost dogovorena prilikom predaje/preuzimanja djeteta.....	28
3.4. Način prijevoza djeteta te snošenje troškova prijevoza.....	28
3.5. Način razmijene informacija u vezi s djetetom.....	29
3.6. Druge odluke za koje roditelji smatraju da su bitne za dijete i koje će donositi sporazumno.....	29
3.7. Način rješavanja budućih spornih pitanja u odnosu na roditeljsku skrb...30	
3.8. Ostala sporazumna uređenja.....	30
3.9. Uzdržavanje.....	31
3.10. Mišljenje djeteta.....	34
3.10.1. Mišljenje djeteta u postupku medijacije.....	36
4. POTEŠKOĆE U OSTVARIVANJU RODITELJSKE SKRBI NAKON SASTAVLJANJA PLANA O ZAJEDNIČKOJ RODITELJSKOJ SKRBI.....	38
4.1. Analiza slučaja br.1.....	41
4.2. Analiza slučaja br.2.....	46
4.3. Analiza slučaja br.3.....	51
4.4. Analiza slučaja br.4.....	55
5. ZAKLJUČAK.....	60
6. LITERATURA.....	66

Popis kratica

RH Republika Hrvatska

ObZ Obiteljski zakon

Plan plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi

HZSR Hrvatski zavod za socijalni rad

1. UVOD

Razvod braka svakako predstavlja jedan od najstresnijih događaja u životu odraslih osoba, ali i djeteta. Iz iskustva rada u sustavu socijalne skrbi uvidjela sam da je mnogim roditeljima tijekom, ali i nakon razvoda braka nužna stručna pomoć i podrška kako bi prevladali poteškoće u prilagodbi i prihvatili promjene u obiteljskoj okolini. Pomoć im je naročito potrebna kako bi razdvojili svoje partnerske i roditeljske uloge te uslijed toga mogli prepoznati i usmjeriti se na potrebe djeteta.

Brak je zakonom uređena životna zajednica žene i muškarca (Obiteljski zakon, Narodne novine br. 103/2015, 98/2019, 47/2020, 49/2023, 156/2023). Bez obzira na oblik u kojemu je sklopljen, brak prestaje smrću bračnog druga, proglašenjem nestalog bračnog druga umrlim, poništajem ili razvodom (Obiteljski zakon, Narodne novine br. 103/2015, 98/2019, 47/2020, 49/2023, 156/2023).

»Razvod braka definira se kao krajnji oblik bračne nestabilnosti, tj. dugotrajni proces prisutan u odnosu supružnika koji karakteriziraju teškoće u rješavanju problema, popraćen nizom ambivalentnih emocija« (Čudina-Obradović i Obradović, 20026, prema Horvat i Šipek, 2021:306). »U pitanju je nepredvidiv proces, a koji započinje i prije prekida zajedničkog života, a može trajati i godinama nakon samo fizičkog razdvajanja partnera. To razdoblje popraćeno je i brojnim praktičnim pitanjima i odlukama poput promjene mjesta stanovanja, mogućim ekonomskim i financijskim nestabilnostima, a prisutne su i intenzivne neugodne i/ili ambivalentne emocije poput tuge, ljutnje, bijesa, povrijeđenosti, osjećaja odbačenosti, neuspjeha, ali i nade i olakšanja zbog okončanja odnosa« (Horvat i Šipek, 2021:306).

Prepoznavši razinu konflikata između supružnika kao bitnu odrednicu razvoda, suvremene teorije klasificirale su razvode ovisno o razini konflikta, odnosno kvaliteti komunikacije i suradnje, kako bi stručnjacima olakšali savjetovanje tih parova i primjerene oblike intervencija. Navode se slijedeće kategorije parova u razvodu: prijateljski razvod, razvod kao sklapanje posla i visoko konfliktni razvod (Horvat i Šipek, 2021).

Početak procesa prekida bračne zajednice obilježen je potrebom za značajnom prilagodbom u odnosu na oba partnera, a neovisno o načinima kako se pojedinci nose sa razvodom. Tijekom prilagodbe bivši partneri uglavnom pokušavaju organizirati život na drugačiji način nego do sada te ostvariti drugačiju, zdraviju obiteljsku dinamiku, bez konflikata koji su postojali u braku. Međutim dio bivših partnera nije usmjeren na navedeno već su i nadalje konfliktni i opterećeni partnerskim odnosima. Razdoblje prilagodbe obično traje šest mjeseci do godinu dana te većina supružnika uspostavi više ili manje prijašnju razinu životnog i emocionalnog funkcioniranja (Levite i Cohen, 2012).

U početnoj fazi razvoda braka nužno je da roditelji razvoje roditeljsku od partnerske uloge. Postizanje plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, osim pravne regulative ujedno ima i emocionalnu funkciju. Mogućnost i samo postizanje sporazuma utječe na povećanje osjećaja unutarnje sigurnosti partnera. Navedeno razdoblje najčešće je obilježeno narušenom međusobnom komunikacijom, a poboljšanje na navedenom planu moguće je kroz uključivanje roditelja u obiteljsku medijaciju ili putem mjera obiteljsko-pravne zaštite. Poboljšanje međusobne komunikacije može dovesti do roditeljske suradnje te u konačnici sklapanja plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Fokus sa sukoba partnera prebacuje se na zajedničko dijete i njegove potrebe, te su roditelji u toj situaciji u poziciji da mogu dogovarati određene aspekte roditeljske skrbi što pozitivno utječe na smanjenje svakodnevnih nesuglasica. Pojednim parovima potrebno je pružiti savjetodavnu pomoć kako bi poboljšali međusobnu komunikaciju u početnoj fazi nakon razvoda braka. Stručni radnici u sustavu socijalne skrbi u navedenim situacijama često imaju dvostruku ulogu odnosno istovremeno pružaju savjetodavnu pomoć roditeljima, a kroz koju uspostavljaju odnos povjerenja, s druge strane su pomažuće tijelo drugim institucijama koje donose odluke o najboljem interesu djeteta (Horvat i Šipek, 2021).

Uvidom u podatke Državnog zavoda za statistiku (2021) može se zaključiti da se posljednjih desetljeća stopa razvoda braka u Europskoj uniji povećava, te je 2019.god. stopa razvoda bila 1,8 na 1 000 stanovnika. U Hrvatskoj je prema podacima Državnog zavoda za statistiku (2022) navedena stopa ipak dosta manja te je u 2022.god. iznosila 1,2. Veliki broj razvoda braka iziskuje razvoj novih usluga i intervencija sustava

socijalne skrbi, ali i pravosuđa sa ciljem što lakšeg prevladavanja teškoća roditelja i djece prije, tijekom, ali i nakon samog postupka razvoda brak.

Nakon razvoda braka važno je da roditelj podržava ostvarivanje redovitih osobnih odnosa djeteta s roditeljem s kojim ne stanuje. Primjerena komunikacija, redovita izmjena informacija te primjeren međusobni odnos roditelja nakon razvoda braka pomaže djetetu u stvaranju bolje slike o sebi, pozitivno utječe na razvoj djetetova samopoštovanja te na zadovoljstvo sobom i obiteljskom situacijom. Dobar odnos roditelja djeluje povoljno, a loš odnos roditelja djeluje nepovoljno na djecu i njihov razvoj (Brajša-Žganec i sur., 2014). Također je važno da roditelji iako su se razveli i prekinuli zajednički život i dalje primjenjuju usklađene i dosljedne odgojne metode i postupke bez obzira na razvod. Djetetu su važni odnosi s roditeljima, ali su im i jednako važni i odnosi među samim roditeljima (Brajša-Žganec i sur, 2014).

Vezano uz postupak razvoda braka, važno je poznavati pravni okvir razvoda braka u Hrvatskoj u slučajevima kada roditelji imaju maloljetnu djecu. Polazište zakonodavnog okvira su razmišljanja da upravo roditelji najbolje znaju potrebe vlastitog djeteta te su isti sposobni i odgovorni zajednički odlučivati o sadržajima roditeljske skrbi. Uporište navedenog temelji se na odredbama da svatko ima pravo na poštovanje svoga privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja. Javna vlast se neće miješati u ostvarivanje tog prava, osim u skladu sa zakonom i ako je u demokratskom društvu nužno radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira, ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih (Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, MU 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06, 2/10, 13/17). Europski sud za ljudska prava ističe da u slučajevima kada se sukobe određeni interesi djeteta i roditelja, dužnost je javnih i državnih institucija da uspostave pravednu ravnotežu između tih interesa i da posebnu važnost dalju najboljim interesima djeteta koji, ovisno o njihovoj prirodi i ozbiljnosti, mogu nadjačati interese roditelja (Hrabar i sr., 2021).

Zakonodavac u RH omogućio je roditeljima da u postupku razvoda braka sklope plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, a kojim se uređuju osnovni aspekti života djeteta nakon razvoda. Prilikom sklapanja plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi roditeljima je

potrebno ukazati da njihov dogovor mora prvenstveno biti usmjeren na dobrobit djeteta. Sklapanje plana povećava vjerojatnost da će roditelji surađivati u pogledu djece i u budućnosti. Upravo iz navedenog razloga, ovaj specijalistički rad prvenstveno je usmjeren na analizu sadržaja sklopljenih planova u jednom područnom uredu tijekom postupka obveznog savjetovanja prije razvoda braka i obiteljske medijacije. Kvaliteta i sadržaj plana utječu na njegovu provedbu u budućnosti te će upravo analiza navedenog moći ukazati u koliko slučajeva je bila potrebna intervencija sustava socijalne skrbi radi plana koji je sklopljen, a ne udovoljava potrebama roditelja, a naročito djeteta. Plan sklopljen u obveznom savjetovanju može biti preuranjen budući da je razvod braka vrlo stresan te odluke i sporazumi doneseni u kratkom vremenskom periodu mogu biti nepromišljeni te u konačnici loši za roditelje kao i dijete. Imajući u vidu navedeno bilo je važno u konkretnim slučajevima istražiti da li su za roditelje čiji su se planovi pokazali neprikladnima, postojale pretpostavke za obiteljsku medijaciju budući da ista može pomoći roditeljima da se prilagode stresnoj situaciji, razmisle o svojim kao i djetetovima interesima i potrebama, da prorade prethodne događaje te se pripreme za dogovaranje i reorganizaciju obiteljskog života koji ih očekuje nakon razvoda braka.

Ciljevi završnog rada bili su prikazati postupak donošenja planova o zajedničkoj roditeljskoj skrbi u postupcima obveznog savjetovanja prije razvoda braka i obiteljske medijacije, zatim utvrditi sličnosti i razlike u sadržaju planova o zajedničkoj roditeljskoj skrbi donesenih u navedenim postupcima kao i poteškoće provedbe te potrebu za intervencijama sustava socijalne skrbi nakon sklapanja plana.

1.1. Zakonodavni okvir razvoda braka u Hrvatskoj

U kontekstu razvoda braka potrebno je prvotno istaknuti i objasniti pojam zajedničkog ostvarivanja roditeljske skrbi. Prema Obiteljskom zakonu roditelji imaju pravo i dužnost ravnopravno, zajednički i sporazumno ostvarivati roditeljsku skrb. Kada roditelji trajno ne stanuju zajedno dužni su planom o zajedničkoj roditeljskoj skrbi sporazumno urediti roditeljsku skrb. Zajedničko ostvarivanje roditeljske skrbi potvrditi će se odlukom suda koja se temelji na sporazumu roditelja o svim bitnim pitanjima iz plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Samostalno ostvarivanje roditeljske skrbi moguće je jedino na temelju sudske odluke u skladu s djetetovom dobrobiti. U tom slučaju jedan

roditelj samostalno ostvaruje roditeljsku skrb potpuno, djelomice ili u odnosu na određeno bitno pitanje u svezi s djetetom. U istom trenutku navedeno ograničava drugog roditelja na ostvarivanje roditeljske skrbi u tom pojedinom dijelu. Roditelj može ostvarivati samostalnu roditeljsku skrb bez odluke suda ukoliko je drugi roditelj umro ili proglašen umrlim, a roditelji su prije smrti ostvarivali zajedničku roditeljsku skrb. Ako roditelji tijekom sudskog postupka ne sklope plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi odnosno sporazum, jedan roditelj ostvarivati će samostalnu roditeljsku skrb temeljem sudske odluke. Sud će prilikom navedenog uzimati u obzir roditelja koji je spreman na suradnju i sporazum. Ukoliko se roditelj protivi zajedničkoj roditeljskoj skrbi dužan je dokazati da ista nije za dobrobit djeteta (Rešetar, 2022).

Plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi je pisani sporazum roditelja o načinu ostvarivanja zajedničke roditeljske skrbi u okolnosti u kojima roditelji djeteta trajno ne žive u obiteljskoj zajednici. Planom se detaljno moraju urediti iduće okolnosti:

1. mjesto i adresa djetetova stanovanja,
2. vrijeme koje će dijete provoditi sa svakim od roditelja
3. način razmjene informacija u vezi sa davanjem suglasnosti pri donošenju odluka bitnih za dijete te razmjenu informacija u vezi s djetetom,
4. visinu uzdržavanja roditelja s kojim dijete ne stanuje i
5. način na koji će rješavati buduća sporna pitanja (Pravilnik o obveznom sadržaju obrasca plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, Narodne novine, br. 123/2015).

Planom o zajedničkoj roditeljskoj skrbi mogu se definirati i druga pitanja koja roditelji smatraju bitnima za dijete. Roditelji koji su sklopili plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi dužni su sa sadržajem plana upoznati dijete te mu dati priliku da izrazi svoje mišljenje u skladu sa njegovom dobi i zrelosti te ga poštovati u skladu s njegovom dobrobiti. Osobe mogu sklopiti plan samostalno, u postupku obveznog savjetovanja te postupku obiteljske medijacije. Kako bi plan stekao svojstvo ovršne isprave može se podnijeti sudu u izvanparničnom postupku radi provjere sadržaja i odobravanja. Isti se može mijenjati u skladu s dobi i zrelošću djeteta ili ako postoje znatno izmijenjene okolnosti. Također se mora provjeriti i odobriti u izvanparničnom postupku (Obiteljski zakon, Narodne novine br. 103/2015, 98/2019, 47/2020, 49/2023, 156/2023).

U situacijama kada roditelji ostvaruju zajedničku roditeljsku skrb, odluke koje su bitne za dijete, kao i suglasnosti dužni su donijeti, odnosno dati sporazumno. Osim odluka o osobnim pravima djeteta navedeno se odnosi i na zastupanje u svezi s vrijednijom imovinom i imovinskim pravima djeteta. Odluke bitne za dijete mogu biti i druge odluke koje mogu znatno utjecati na život djeteta kao što su primjerice liječenje, izbor škole, ostvarivanje osobnih odnosa sa drugim bliskim osobama i sl. Iznimno ukoliko se radi o neodgodivoj medicinskoj intervenciji, primjenjuju se odredbe kojim se uređuje zaštita prava pacijenata. Ukoliko se roditelji ne mogu sporazumjeti, sud će na prijedlog djeteta ili roditelja odlučiti koji će od roditelja u toj pojedinoj stvari zastupati dijete. Ako se odluka odnosi na osobna prava djeteta tada su roditelji prije pokretanja sudskog postupka dužni sudjelovati u postupku obveznog savjetovanja. Bez obzira da li roditeljsku skrb ostvaruju samostalno ili zajednički roditelj ima pravo samostalno donositi svakodnevne odluke vezane uz dijete za vrijeme kada dijete boravi kod njih. Roditelji su također dužni međusobno razmjenjivati informacije o očuvanju djetetova zdravlja i dosljednosti u odgoju te informacije vezane uz školske i izvanškolske obveze djeteta. Razmjena informacija mora biti jasna, brza i usmjerena isključivo na dijete te se ne smije koristiti radi kontrole dugog roditelja (Obiteljski zakon, Narodne novine br. 103/2015, 98/2019, 47/2020, 49/2023, 156/2023).

Važno je naglasiti da će sud će razvesti brak u slijedećim slučajevima; ako oba bračna druga predlažu razvod braka na temelju sporazuma, ako utvrdi da su bračni odnosi teško trajno poremećeni te ako je od prestanka bračne zajednice protekla godina dana (Obiteljski zakon, Narodne novine br. 103/2015, 98/2019, 47/2020, 49/2023, 156/2023).

Pravni okvir omogućuje supružnicima da sklope sporazum vezano uz nekoliko pravnih posljedica razvoda, a u slučaju postojanja zajedničke maloljetne djece ostavljena im je mogućnost sporazuma u pogledu mjesta stanovanja djeteta, načinu ostvarivanja roditeljske skrbi, ostvarivanja osobnih odnosa te uzdržavanju djeteta. Navedeno ujedno predstavlja i sastavni dio plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Sporazum roditelja o pravnim posljedicama braka sud može odobriti u izvanparničnom postupku sukladno odredbama Obiteljskog zakona, dok će u suprotnom odluku o navedenim pitanjima donijeti u postupku koji je pokrenut tužbom.

Bračni drugovi koji imaju zajedničko maloljetno dijete dužni su prije pokretanja sudskog postupka radi razvoda braka sudjelovati u obveznom savjetovanju.

»Obvezno savjetovanje definira se kao oblik pomoći članovima obitelji da donesu sporazumne odluke o obiteljskim odnosima vodeći posebnu brigu o zaštiti obiteljskih odnosa u kojima sudjeluje dijete te o pravnim posljedicama nepostizanja sporazuma i pokretanju sudskih postupaka u kojima se odlučuje o osobnim pravima djeteta« (čl.321., Obiteljski zakon, Narodne novine br. 103/2015, 98/2019, 47/2020, 49/2023, 156/2023). Provodi ga stručni tim područnog ureda HZSR-a koji je nadležan prema mjestu prebivališta djeteta, odnosno boravišta, ili prema mjestu zadnjeg prebivališta, odnosno boravišta bračnih ili izvanbračnih drugova. Isto se provodi prije pokretanja postupka radi razvoda braka u kojem postoji zajedničko dijete te prije pokretanja ostalih sudskih postupaka o ostvarivanju roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom. Postupak se pokreće na zahtjev stranke pismeno ili usmeno na zapisnik nadležnom centru za socijalnu skrb koji je dužan zakazati sastanak i pozvati stranke. U slučaju određenih okolnosti stranke se mogu pozvati i odvojeno (Obiteljski zakon, Narodne novine br. 103/2015, 98/2019, 47/2020, 49/2023, 156/2023).

Sadržaj obveznog savjetovanja obuhvaća upoznavanje sa mogućnosti bračnog savjetovanja, sa pravnim i psihosocijalnim posljedicama razvoda, upućivanje na dužnost vođenja računa o djetetovoj dobrobiti prigodom uređenja spornih obiteljskih odnosa, upoznavanje sa sadržajem plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi i pružanje pomoći ako to zahtijevaju, sa prednostima obiteljske medijacije i dostupnim obiteljskim medijatorima te upoznavanje sa postupkom u slučaju tužbe. Ako se bračni drugovi namjeravaju razvesti na temelju sporazuma, dužni su sastaviti plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi (Obiteljski zakon, Narodne novine br. 103/2015, 98/2019, 47/2020, 49/2023, 156/2023).

Obiteljska medijacija je postupak u kojem stranke nastoje sporazumno riješiti spor iz obiteljskih odnosno uz pomoć obiteljskog medijatora koji je nepristrana i posebno educirana osoba upisana u registar obiteljskih medijatora. Svrha je postizanje plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi i drugih sporazuma u vezi s djetetom, kao i drugim spornim pitanjima imovinske ili neimovinske naravi (Obiteljski zakon, Narodne novine br. 103/2015, 98/2019, 47/2020, 49/2023, 156/2023).

Bračni drugovi koji imaju maloljetno dijete ukoliko razvod braka pokreću tužbom, uz tužbu tužitelj je dužan priložiti izvješće o obveznom savjetovanju (ne starije od 6 mjeseci jer će u protivnom sud tužbu odbaciti). Ukoliko tužitelj uz tužbu ne dostavi izvješće o obveznom savjetovanju, sud će pozvati tužitelja da ih podnese. Za podnošenje izvješća sud će odrediti rok od osam dana i upozoriti tužitelja na pravne posljedice nepostupanja po nalogu suda. Istekom roka sud će smatrati da je tužba za razvodom braka povučena. Navedene odredbe o pokretanju postupka ne odnose se na situacije kada se obvezno savjetovanje ne provodi (kada su jedan ili oba bračna druga lišena poslovne sposobnosti, ako nisu u stanju shvatiti značenje i posljedice postupka niti uz stručnu pomoć, nesposobna za rasuđivanje ili su nepoznatog prebivališta i boravišta. Tužitelj može bez pristanka tuženika povući tužbe sve dok postupak nije pravomoćno okončan (Obiteljski zakon, Narodne novine br. 103/2015, 98/2019, 47/2020, 49/2023, 156/2023).

1.2. Zaštita osobnih prava i dobrobiti djeteta

Prekid bračne zajednice podrazumijeva brojne promjene u obiteljskoj dinamici te je obilježen izrazitim emocionalnim naporima supružnika da se prilagode novonastaloj situaciji. Navedene promjene nisu od utjecaja samo na supružnike već i na njihovu djecu. Djeca su pri tome često izložena konfliktima roditelja što upućuje na činjenicu da prekid bračne zajednice itekako izaziva i intenzivan stres kod djece, a posljedice mogu biti dugoročne zbog čega je potrebno u postupcima razvoda braka posvetiti navedenom izrazitu pažnju. Pojedina djeca svjedoče obiteljskom nasilju ili su i sama bila žrtvama obiteljskog nasilja te za vrijeme razvoda mogu biti dodatno traumatizirana pojačanim sukobima roditelja (Štifer i sur., 2016). Briga za dobrobit djece temeljna je dužnost pojedinaca, institucija te društva u cjelini. Tijekom razvoda braka roditelji su ponekada usmjereni uglavnom na partnerski odnos zanemarujući pri tome potrebe i dobrobit vlastite djece. Nepostizanje sporazuma odnosno plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi gotovo je redovito praćeno sukobima, neprikladnim ponašanjima roditelja koje negativno utječu na dinamiku ostvarivanja osobnih odnosa djeteta i roditelja te time povećavaju negativne aspekte razvoda braka i utječu na mentalno zdravlje djece. Sukladno navedenom tijekom pojedinih postupaka razvoda braka nužno je poduzimati mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta.

Mjere se određuju na temelju stručne procjene ukoliko se utvrditi da je došlo do povrede djetetovih prava i dobrobiti ili da su prava, dobrobit i razvoj djeteta ugroženi. Prava djeteta smatraju se ugroženima ako je skrb o djetetu neodgovarajuća ili ako dijete ima psihosocijalne teškoće koje se očituju kroz ponašanje, emocionalne, školske i druge probleme u djetetovu odrastanju ili ako postoji vjerojatnost da će do toga doći (Ajduković, 2015).

Sukladno Obiteljskom zakonu potrebno je razlikovati više vrsta mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta:

Mjere u nadležnosti Hrvatskog zavoda za socijalni rad:

- 1) žurna mjera izdvajanja i smještaja djeteta izvan obitelji izriče se ako postoji opasnost za život, zdravlje ili dobrobit djeteta koji se mogu zaštititi samo izdvajanjem djeteta iz neposrednog okruženja. Rješenjem o mjeri HZSR će odlučiti i o privremenom smještaju djeteta kod druge osobe koja zadovoljava pretpostavke za skrbnika, kod udomiteljske obitelji, ustanove socijalne skrbi, odnosno druge fizičke ili pravne osobe koja obavlja djelatnost socijalne skrbi,
- 2) upozorenje na pogreške i propuste u ostvarivanju skrbi o djetetu odnosi se na upozorenje roditeljima na nedostatke skrbi o djetetu koji su se dogodili jednom ili se događaju rijetko, a posljedice za dijete su blažeg karaktera. Pritom HZSR, Područni ured može roditelje uputiti na zdravstvene, edukativne i druge stručne programe i usluge za potporu roditeljstva i razvoja djeteta,
- 3) mjera stručne pomoći i potpore u ostvarivanju skrbi o djetetu određuje se ako HZSR, Područni ured utvrdi da roditelji nisu u stanju samostalno ostvarivati roditeljsku skrb u cijelosti ili djelomice zbog okolnosti na strani roditelja ili na strani djeteta, pri čemu je ugrožen razvoj djeteta. Mjera se izriče u neprekidnom trajanju od šest mjeseci do godine dana, a može se odrediti uvijek kada postoje opravdani razlozi, bez obzira na vrstu prethodno određene mjere. HZSR određuje voditelja mjere koji je dužan posjećivati obitelj i pružati potporu roditeljima i djetetu u skladu s rješenjem odnosno individualnim planom te

jednom mjesečno dostavljati centru izvješće o provođenju mjere. Također je dužan dostaviti završno izvješće,

- 4) mjera intenzivne stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o djetetu određuje se ako je utvrđeno da je djetetov razvoj ozbiljno ugrožen, a roditelji su: spremni i sposobni u kraćem vremenu promijeniti svoje ponašanje kako bi se spriječilo izdvajanje djeteta iz obitelji i ako su spremni poštovati jasne upute i omogućiti nesmetan nadzor nad skrbi o djetetu. Rješenjem o mjeri moraju se odrediti učestaliji posjeti i pojačana pomoć voditelja mjere te jasne upute i posljedice koje mogu uslijediti zbog nepoštivanja uputa i neprihvatanja pomoći. Određuje se u trajanju od tri do šest mjeseci, ovisno o razlozima zbog kojih se određuje. Može se odrediti višekratno ako se pokažu pozitivne promjene na strani roditelja te napredak na strani djeteta, ali najdulje u uzastopnom trajanju do godine dana.

Osim mjera u nadležnosti HZSR, potrebno je napomenuti mjere u nadležnosti suda:

- 1) privremeno povjeravanje djeteta drugoj osobi, udomiteljskoj obitelji ili ustanovi socijalne skrbi,
- 2) zabrana približavanja djetetu,
- 3) oduzimanje prava na stanovanje s djetetom i povjeravanje svakodnevne skrbi o djetetu drugoj osobi, udomiteljskoj obitelji ili ustanovi socijalne skrbi,
- 4) povjeravanje djeteta s problemima u ponašanju radi pomoći u odgoju udomiteljskoj obitelji ili ustanovi socijalne skrbi i
- 5) mjera lišenja prava na roditeljsku skrbi (Obiteljski zakon, Narodne novine br. 103/2015, 98/2019, 47/2020, 49/2023, 156/2023).

Osim navedenih mjera važno je istaknuti mjeru ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom pod nadzorom. Ista se izriče u situacijama razdvojenog roditeljstva, a u slučajevima kada nema dogovora roditelja o ostvarivanju osobnih odnosa niti definiranog plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Radi se o obiteljima sa izrazito narušenim odnosima i čestim konfliktima roditelja koji dovode do različitih povreda prava djece uključujući emocionalno nasilje kao i udaljavanje djeteta od drugog roditelja. Navedena mjera je često potrebna kada roditelj svojim ponašanjem ugrožava sigurnost i dobrobit djeteta, a najčešće za vrijeme ostvarivanja osobnih odnosa sa

djetetom. Odluku da se osobni odnosi ostvaruju pod nadzorom stručne osobe donosi sud, a provodi ju Hrvatski zavod za socijalni rad u skladu s Pravilnikom o provođenju mjere nadzora nad ostvarivanjem osobnih odnosa djeteta i roditelja (Ajduković i Sladović Franz, 2021).

2. METODA ISTRAŽIVANJA

Prilikom izrade završnog rada prikupljena je literatura koja se odnosi na postojeći pravni okvir razvoda braka u Hrvatskoj odnosno na pokretanje postupaka pri Hrvatskom zavodu za socijalni rad. Ista se prvenstveno odnosi na postupke obveznog savjetovanja prije razvoda braka i obiteljske medijacije u slučajevima kada roditelji imaju maloljetno dijete uz naglasak na pojam sklapanja plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Osim literature koja se odnosi na zakonske izvore prikupljena je literatura koja obuhvaća knjige, članke u znanstvenim i stručnim časopisima ili revijama, a koji se odnose na navedene ključne pojmove. U sklopu navedenog korišteni su i mrežni izvori. Također su prikupljeni statistički podatci vezani uz stopu razvoda braka. U izradi završnog rada prikupila se dokumentacija jednog područnog ureda Hrvatskog zavoda za socijalni rad u razdoblju od 01.01.2019.g. do 31.12.2022.g. Navedena dokumentacija odnosi se na sklopljene planove o zajedničkoj roditeljskoj skrbi u tom periodu te intervencije područnog ureda, a vezano uz poteškoće u ostvarivanju roditeljske skrbi u slučajevima već sklopljenog plana. Vezano uz intervencije izvršio se uvid u spise predmeta roditelja koji su sklopili plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi te je utvrđen broj roditelja kojima su bile izrečene mjere obiteljsko pravne zaštite djece, da li su pružene usluge savjetovanja i pomaganje obitelji ili neke druge usluge sa ciljem pružanja pomoći pri rješavanju obiteljskih poteškoća te koji su razlozi doveli do potrebe za navedenim intervencijama sustava socijalne skrbi. Dokumentacija Područnog ureda prikupljena je tijekom rujna 2023.g. te sadrži 41 plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Navedeni planovi obuhvaćaju ukupno 70 djece.

Metodom analize sadržaja planova o zajedničkoj roditeljskoj skrbi su raščlanjeni na osnovne elemente koji se odnose na slijedeće činjenice: s kojim će roditeljem maloljetno dijete živjeti, na koji način će dijete ostvarivati osobne odnose sa roditeljem s kojim ne stanuje i uzdržavanje djeteta. Osim navedenih ključnih činjenica provedena

je analiza sadržaja plana koji se odnosi na prijevoz djeteta, način razmijene informacija u vezi s djetetom, druge odluke koje roditelji smatraju da su bitne za dijete i koje će donositi sporazumno, način rješavanja budućih spornih pitanja u odnosu na roditeljsku skrb te ostala sporazumna uređenja. Važno je naglasiti da je sadržaj plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi naveden u obrascu plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, a koji je sastavni dio Pravilnika o obveznom sadržaju obrasca plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi.

Također je analiziran sadržaj vezan uz mišljenje djeteta o sklopljenom planu. Vezano uz intervencije sustava socijalne skrbi analizirala se dokumentacija radi utvrđivanja tko je i zbog kojih poteškoća u ostvarivanju roditeljske skrbi pokrenuo postupak, koje su mjere obiteljsko-pravne zaštite izrečene u navedenim slučajevima odnosno koje su intervencije sustava socijalne skrbi poduzete te da li su tijekom prethodno provedenog postupka obveznog savjetovanja postojale pretpostavke za obiteljsku medijaciju.

Prikazana su četiri slučaja iz prakse, a koji su odabrani kao ilustrativni primjer mogućih poteškoća nakon sklopljenog plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Svaki od primjera prikazuje jednu različitu intervenciju sustava socijalne skrbi (usluga savjetovanja, mjera upozorenja, mjera stručne pomoći i potpore u ostvarivanju skrbi o djetetu te mjera lišenja prava na roditeljsku skrb).

Sami etički aspekti istraživanja osigurani su na više načina. U prikupljenu dokumentaciju jednog Područnog ureda Hrvatskog zavoda za socijalni rad koja se odnosi na obvezno savjetovanje prije razvoda braka i obiteljsku medijaciju kao i dokumentacija koja se odnosi na intervencije sustava socijalne skrbi nakon sklopljenog plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, izvršen je uvid te se ista nije kopirala niti iznosila iz službenih prostorija Područnog ureda. Podaci su prikazani grupno/sumarno bez ikakvih identifikacijskih oznaka. Iz završnog rada nije vidljivo iz kojeg Područnog ureda je korištena dokumentacija, a također se ne spominju osobna imena korisnika koji su sudjelovali u navedenim postupcima niti bilo koji drugi osobni podaci koji bi se mogli dovesti u vezu sa konkretnom osobom kao niti sa konkretnim Područnim uredom.

S obzirom na osjetljivost podataka, zahtjev za odobrenjem podnesen je i odobren od strane ravnateljice Hrvatskog zavoda za socijalni rad kao i etičkog povjerenstva

Pravnog fakulteta u Zagrebu. Korisnici na koje se odnosi dokumentacija Područnog ureda neće biti izloženi šteti, neugodi ili povredi radi provođenja istraživanja, kao niti istraživač ili druge osobe.

3. ANALIZA SADRŽAJA PLANOVA O ZAJEDNIČKOJ RODITELJSKOJ SKRBI

Prije same analize sadržaja sklopljenih planova o zajedničkoj roditeljskoj skrbi jednog Područnog ureda u razdoblju od 2019.god. do 2022.g., od važnosti je sagledati podatke o broju provedenih i okončanih postupaka obveznog savjetovanja prije pokretanja postupka radi razvoda braka, broj planova o zajedničkoj roditeljskoj skrbi te podatke o tome jesu li sklopljeni u tijeku postupka obveznog savjetovanja ili obiteljske medijacije u istom vremenskom razdoblju na području Republike Hrvatske, a na temelju podataka iz godišnjih statističkih izvješća Ministarstva rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike.

Tablica 1.

Brojčani prikaz postupka obveznog savjetovanja prije razvoda i sklopljenih planova o zajedničkoj roditeljskoj skrbi u Hrvatskoj

	2019.g.	2020.g.	2021.g.	2022.g.
Obvezno savjetovanje prije razvoda braka	7035	6701	7317	5876
Plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi	4582	4403	4664	5448
- sklopljen u obveznom savjetovanju	4181	4087	4374	5080
- sklopljen u obiteljskoj medijaciji	401	316	290	368

Iz navedenih podataka može se primijetiti da je u 2022.g. u odnosu na ukupno gledano vremensko razdoblje bio najmanji broj postupaka obveznog savjetovanja prije razvoda braka, ali je sklopljen i najveći broj sklopljenih planova o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Također se primjećuje da je manje od 10% planova sklopljeno u obiteljskoj medijaciji.

U razdoblju od 2019.g. do 2022.g. u jednom Područnom uredu evidentirano je ukupno 41 sklopljen plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, a prije postupka razvoda braka. Važno je napomenuti da je 40 planova sklopljeno u postupku obveznog savjetovanja prije pokretanja postupka razvoda braka dok je tek 1 plan sklopljen u postupku obiteljske medijacije.

Tablica 2.

Analiza obitelji prema broju djece koja su obuhvaćene sklopljenim planovima prije razvoda braka

	2019.g.	2020.g.	2021.g.	2022.g.
Obitelj sa jednim djetetom		5	3	8
Obitelj sa dvoje djece	7	4	4	5
Obitelj sa troje djece		2	1	2
Ukupno obitelji	7	11	8	15

Sklopljenim planovima o zajedničkoj roditeljskoj skrbi u razdoblju od 2019. do 2022.g. obuhvaćeno je ukupno 71 dijete, a od toga je tijekom 2022.g. planovima obuhvaćen najveći broj djece odnosno njih 24.

3.1. Mjesto i adresa djetetova stanovanja na kojem će biti prijavljeno prebivalište djeteta kod jednog od roditelja

Analizirajući navedeni sadržaj planova o zajedničkoj roditeljskoj skrbi važno je naglasiti da je kao djetetovo mjesto stanovanja određeno prebivalište, odnosno boravište njegovih roditelja. Roditelji su dužni sporazumno odrediti mjesto djetetova stanovanja, a ako roditelji ne stanuju zajedno, dijete može isključivo imati mjesto stanovanja samo kod jednog roditelja. Pravo roditelja da određuju mjesto stanovanja djeteta može biti ograničeno, ali samo odlukom suda ili potrebom pribavljanja suglasnosti nadležnog Područnog ureda Hrvatskog zavoda za socijalni rad (Rešetar, 2022).

Određivanje djetetova mjesta stanovanja podrazumijeva zastupanje djeteta prilikom određivanja ili promjene djetetova prebivališta odnosno boravišta. Određivanje mjesta i adrese djetetova stanovanja ulazi u kategoriju zastupanja djeteta u vezi s bitnim osobnim pravima djeteta.

Prema Obiteljskom zakonu iz 2003. godine, roditeljska skrb je u pravilu bila zajednička, a odluku o prebivalištu donosio je onaj roditelj s kojim je dijete i živjelo. Na osnovi navedenog drugi roditelj bi se često našao u situaciji da je onemogućen u ostvarivanju roditeljskih prava, a i na ostvarivanje prava na kontakte s djetetom radi preseljenja djeteta na područje veće udaljenosti. Tako bi primjerice preseljenje na veću udaljenost u nekim slučajevima predstavljalo mehanizam za isključivanje drugog roditelja iz života djeteta. Obiteljskim zakonom iz 2015.g. roditeljima je određeno pravo, dužnost i odgovornost da djetetovo prebivalište odnosno boravište odrede u skladu sa Zakonom o prebivalištu. Roditelji koji stanuju na različitim adresama, pa i u različitim mjestima, dužni su se sporazumjeti o jednom mjestu i adresi djetetova stanovanja. Ukoliko roditelji o navedenom pitanju ne mogu sklopiti sporazum odluku će donijeti sud po službenoj dužnosti u sudskom postupku u kojem se rješava spor o roditeljskoj skrbi i na zahtjev djeteta ili roditelja u izvanparničnom postupku o ostvarivanju pojedinih sadržaja roditeljske skrbi. Dijete ne može živjeti kod roditelja koji je lišen prava na roditeljsku skrb (Rešetar, 2022).

Analizom sklopljenih planova o zajedničkoj roditeljskoj skrbi u jednom Područnom uredu u razdoblju od 01.01.2019.g. do 31.12.2022.g. utvrđeno je da su u ukupno dvadeset četiri slučaja roditelji sporazumno uredili da će djeca stanovati u kućanstvu

majke i imati prijavljeno prebivalište na adresi majke, u ukupno deset slučajeva sporazumjeli su se da će živjeti i imati prijavljeno prebivalište u kućanstvu oca. U ostalih sedam slučajeva djeca će živjeti u jednakoj mjeri kod oba roditelja (u tri slučaja sporazumjeli su se da će prebivalište djeteta biti na adresi majke, a u četiri slučaja na adresi oca).

Tablica 3.

Brojčani prikaz plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi vezano uz mjesto i adresu djetetova stanovanja

	Prebivalište na adresi majke	Prebivalište na adresi oca	Prebivalište na adresi majke, ali dijete stanuje u jednakoj mjeri kod oba roditelja	Prebivalište na adresi oca, ali dijete stanuje u jednakoj mjeri kod oba roditelja
2019.g.	4	3	0	1
2020.g.	7	1	1	1
2021.g.	4	2	1	1
2022.g.	9	4	1	1
Ukupno	24	10	3	4

Kao temeljna načela pri primjeni Obiteljskog zakona, a posebice u pogledu roditeljske skrbi, zakonodavac je naveo ravnopravnost žene i muškarca s naglaskom primjene toga načela u ostvarivanju roditeljske skrbi. Primjena načela ravnopravnosti muškarca i žene vezano uz roditeljsku ulogu obično nije upitna onda kada žive u bračnoj zajednici te se međusobno sporazumijevaju o svakodnevnim pitanjima i problemima koja se tiču djeteta. Poteškoće nastaju u procesu i nakon prekida partnerske zajednice odnosno pokretanjem postupka razvoda braka. Dijete tada najčešće ostaje živjeti s jednim od roditelja, a postizanje sporazuma oko mjesta stanovanja odnosno ostalih pitanja ostvarivanja roditeljske skrbi postaje obaveza i izazov obzirom da se javlja potreba da se uredi tko će i kako od njih dvoje ostvarivati

pojedine dijelove roditeljske skrbi. Vezano uz razvod braka podrazumijeva se da se očinska i majčinska uloga nakon razvoda mora rekonstruirati. Kvaliteta roditeljskog odnosa nakon razvoda ovisi o nizu faktora kao što su način komunikacije o djeci, način kako donose zajedničke odluke, uvažavanje međusobnih osjećaja te doživljaj međusobnog roditeljstva. Potreba obnove roditeljske uloge nakon razvoda je češća kod očeva budući da djeca češće ostaju živjeti s majkama. Osim navedenog očevi gube i svakodnevni kontakt s djetetom kojeg su imali do sada. Razvedene majke u tom slučaju imaju veći kontinuitet u roditeljskoj ulozi, međutim na njihovo roditeljstvo mogu utjecati razni pritisci ekonomske ili psihološke prirode koji proizlaze iz samohranog roditeljstva (Pećnik i Klarić, 2020).

Vezano uz ulogu oca u odgoju djece, može se reći da je navedena tijekom povijesti zanemarivana i nije se smatrala značajnom. Uloga oca odnosila se isključivo na ulogu hranitelja obitelji. U današnje vrijeme uloge se mijenjaju te majka danas također ima navedenu ulogu kao i otac. Smatra se da bi otac bi trebao zajedno s majkom djeteta u jednakoj mjeri sudjelovati u odgoju djeteta te sudjelovati u svim aspektima djetetova života kao što su zdravlje, obrazovanje i sl., stoga očevi baš kao i majke imaju specifičnu ulogu u roditeljstvu. Za razvoj djeteta važna je uloga oca u odgoju djece, jednako tako važno je znanje i vještine koje djeca uče od svojih očeva te uspjeh koji otac ostvaruje u svojoj očinskoj ulozi. Otac također ima utjecaj na kognitivni, emocionalni i socijalni razvoj djeteta te odnos djeteta s ostalim članovima obitelji, ovisno o načinu i učestalosti očevog sudjelovanja u njezi i odgoju djeteta. Očevi imaju značajnu ulogu u djetetovom razvoju sve do njegove odrasle dobi, a brojne studije potvrđuju kako djeca u čijem su odgoju uključeni očevi imaju socijalnu i akademsku prednost pred djecom u čijem odgoju očevi ne sudjeluju ili sudjeluju minimalno (Lamb i Tamis-LeMonda, 2004).

Analizirajući sklopljene planove očita je činjenica da maloljetna djeca nakon razvoda braka najčešće ostaju živjeti sa majkama, međutim evidentirano je da i značajan broj djece ostaje živjeti u kućanstvu s očevima.

3.2. Vrijeme koje će dijete provoditi sa svakim od roditelja uz naznaku vremena i mjesta predaje/preuzimanja djeteta mlađe dobi

Roditelj koji ne stanuje s djetetom ima pravo i dužnost provoditi vrijeme odnosno ostvarivati osobne odnose s djetetom. Izuzetak je slučaj kada je roditelju isto

zabranjeno ili ograničeno sudskom odlukom. S druge strane roditelj koji stanuje s djetetom ima dužnost i odgovornost da omogući i potiče ostvarivanje osobnih odnosa djeteta i roditelja s kojim ne živi. Roditelj ne bi trebao biti pasivan nego bi trebao aktivno poticati dijete na ostvarivanje osobnih odnosa s drugim roditeljem, Navedeno obuhvaća i pravo djeteta na informaciju o bitnim okolnostima u vezi s roditeljem.

Slijedom navedenog, ostvarivanje osobnih odnosa treba razumjeti kao:

- 1) Jedan sadržaj roditeljske skrbi odnosno dio skrbi o osobnim pravima djeteta koji jednog roditelja koji ne stanuje s djetetom obvezuje da ostvaruje osobne odnose s djetetom dok drugog roditelja ujedno obvezuje da djetetu omogući i potiče ga na kontakte s roditeljem s kojim ne stanuju ili sa drugim bliskim osobama djeteta. Također je dužnost roditelja da nadzire dijete u ostvarivanju osobnih odnosa sa drugim osobama,
- 2) Samostalno pravo djeteta, roditelja odnosno drugih bliskih osoba djetetu koje se jamči kao samostalan institut neovisan o institutu roditeljske skrbi (Rešetar, 2022).

Važno je naglasiti Konvenciju o pravima djeteta (2010) koja predstavlja najvažniji međunarodni ugovor o pravima djece koji ima iznimnu važnost i značenje i čije odredbe u pravnom sustavu Republike Hrvatske, u skladu s Ustavom RH, imaju pravu snagu iznad zakona. Člankom 9. st.3. Konvencije države stranke u obvezi poštivati će pravo djeteta koje je odvojeno od jednog ili oba roditelja da redovito održava osobne i neposredne odnose s oba roditelja ako se time ne ugrožava njegova dobrobit.

Vrijeme koje će dijete provoditi sa svakim od roditelja sastavni je dio plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Važno je naglasiti da se pojam „susreti i druženja“ s djetetom donošenjem Obiteljskog zakona tijekom 2015.g. zamijenio pojmom „ostvarivanje osobnih odnosa“ s djetetom. Želja zakonodavca je bila proširiti pojam susreta i druženja na način da pojmom ostvarivanje osobnih odnosa bude obuhvaćen i boravak djeteta u domu kod drugog roditelja u dužem vremenskom trajanju (nekoliko dana, tjedana i sl.), ali i da obuhvaća komunikaciju roditelja s djetetom putem telefona, e-maila, video poziva i dr. Roditelji planom o zajedničkoj roditeljskoj skrbi moraju precizno i točno odrediti vrijeme koje će svaki od njih provoditi s djetetom. Iz sadržaja plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi eliminiran je pojam „ostvarivanje osobnih odnosa

s djetetom“, a iz razloga kako bi se roditelji i na terminološkoj razini osjećali ravnopravnima (Rešetar, 2022)..

Pri samom sklapanju plana važno je da roditelji vrijeme s djetetom konkretiziraju što preciznije, a kako bi se u budućnosti izbjegli nesporazumi i konfliktne situacije. Također u slučaju nepoštivanja sklopljenog plana i potrebe pokretanja postupka ovrhe nedovoljno precizirano vrijeme može otežati postupak.

Ovisno o dobi djeteta te razvojnim potrebama djeteta, kao i uvažavajući činjenicu o kvaliteti odnosa između partnerima nakon razvoda ili prestanka zajedničkog života, predlažu se različiti modeli raspodjele vremena koje bi svaki od roditelja trebao provoditi s djetetom.

1) Djeca od 0 do 18 mjeseci

Tijekom prvih mjeseci života djeca prepoznaju emocionalne poruke koje dobivaju od odraslih osoba. Osjećaju roditeljsku ljutnju, tugu, stres te odgovaraju promjenama u svojem emocionalnom stanju jer na njihove emocije utječu emocije njihovih roditelja. Posebno su osjetljiva na napetosti i sukobe u svojoj okolini, a koji su često prisutni u tijeku postupka razvoda braka roditelja. Djeci je važan osjećaj sigurnosti i rutine, kao i razvoj povjerenja u osobe koje su u njegovoj neposrednoj okolini. Kako ne mogu na kognitivnoj razini razumjeti razvod braka roditelja, djetetu svaka promjena u okolini može biti zastrašujući i nepredvidiva zbog čega može dovesti do separacijske anksioznosti, panike, straha, regresije u razvoju i sl. (Milanović Lambeta, 2019).

Upravo navedena dob djeteta može predstavljati i najveći izazov te se može razmišljati o nekoliko zapreka ili poteškoća. Jedan od njih može biti nedovoljna povezanost djeteta i roditelja, najčešće oca zbog izostanka trajnije partnerske veze s drugim roditeljem, a što može utjecati na izostanak povjerenja, povijesti partnerskog odnosa i međusobne predanosti. Druga poteškoća odnosi se na činjenicu da djetetu navedene dobi odgovaraju česti ali kratki kontakti sa roditeljem s kojim ne stanuje. Navedeno svakako podrazumijeva i često kontakte između samih roditelja čiji su međusobni odnosi nerijetko narušeni te su i doveli do razvoda braka. Također se ističe problematika u činjenici da je za dijete te dobi iznimno važan stabilan privrženi odnos s osobom koja se primarno skrbi o djetetu. Upravo ta osoba djetetu pruža osjećaj sigurnosti, konzistentnosti, emocionalne bliskosti te odgovara na potrebu djeteta za njegovom i ugodom. Postavlja se pitanje da li i koliko dugo dijete može biti odvojeno od

takvog roditelja, a da to odvajanje ne izazove emocionalne probleme. Međutim usprkos navedenom svakako je važno da dijete razvija odnos i sa drugim roditeljem već od prvog dana djetetova života. U slučaju suradljivih roditelja jedan od modela predlaže da dijete boravi kod roditelja kod kojeg ne stanuje tri puta tjedno po prosječno tri sata, a kako bi roditelj mogao sudjelovati u hranjenju, kupanju i pripremi djeteta za spavanje. Ukoliko dijete to prihvaća moguće je i spavanje kod roditelja jednu noć preko vikenda. Također ovisno o situaciji predlaže se organizirati boravak kod drugog roditelja umjesto odlaska u jaslice (Emery, 2022:467).

2) Djeca od 18 mjeseci do 3 godine

U pogledu djece navedene dobi također se naročito uzima u obzir i teorija privrženosti koja je i dalje važna za njihov razvoj. Iako su djeca te dobi privrženost tzv. primarnom skrbniku, dijete je privrženo i drugom roditelju ukoliko je isti redovito i kvalitetno održavao prethodne kontakte s djetetom. Djeca ovog uzrasta svakako mogu duži vremenski period provoditi kod roditelja s kojim ne stanuju uključujući i spavanje noću. Veliki je naglasak da se poštuje rutina djeteta u kućanstvu oba roditelja. Također je istaknuta važnost komunikacije sa roditeljem neposredno prije, nakon i za vrijeme djetetova boravka kod drugog roditelja. Roditelj s kojim dijete ne stanuje, ali kod njega redovito boravi svakako mora biti upoznat s djetetovom rutinom spavanja, hranjenja, oblačenja i dr. Iznimno je važna suradnja roditelja u pogledu razmjene informacija i usklađivanja odgojnih metoda. Dijete u tom razdoblju razvija svoju autonomiju te se učestalo protivi roditeljima uz mogućnost ispada gnjeva. Roditelji koji su suradljivi mogu se dogovarati oko načina određivanja granica djetetu te kako se postaviti u određenim situacijama. Izražena je također potreba djeteta za intelektualnim i senzornim stimulacijama kroz igru, čitanje priča, druženje s prijateljima i dr. (Emery, 2022: 469).

Djeca se vrlo često protive i pružaju otpor prelascima između dva kućanstva usprkos činjenici da imaju razvijenu privrženost sa oba roditelja. Otpori djeteta mogu izgledati vrlo dramatično te može doći do separacijske anksioznosti. Međutim ako roditelj prilikom primopredaje djeteta ostaje miran i bez oklijevanja dijete predaje drugom roditelju, te djetetu unaprijed najavi odlazak kod drugog roditelja, separacijska anksioznost će se smanjiti. U suprotnom nedovoljna priprema roditelja kao i djeteta,

odnosno pogrešno tumačenje djetetove anksioznosti može dovesti do prekida kontakata djeteta i roditelja s kojim ne stanuje (Milanović Lambeta, 2019).

3) Djeca od 3 do 6 godina

Djeca predškolske dobi obično imaju razvijenu privrženost prema više osoba, a s kojima redovito ostvaruju kontakt kao što su bake, djedovi, odgajatelji u vrtiću, drugi članovi obitelji i sl. U ovoj dobi kod djece se razvija samostalnost kao i svijest o rodnom identitetu. Iz navedenog razloga poistovjećuju se s roditeljem istog spola. Razvija se potreba za igrom s vršnjacima, te se razvija dječja maštovitost. Iz navedenog razloga tijekom provođenja vremena s djetetom važno je uključiti njegove prijatelje. Kod djece te dobi važno je uspostaviti disciplinu i pravila, socijalizirati ga kao i učiti kontroli vlastitih emocija. S obzirom da dijete počinje shvaćati pojam vremena odvajanje od roditelja s kojim stanuje je manje stresno. Poteškoće u navedenoj dobi ogledaju se tijekom prelaska iz jednog u drugi dom roditelja, a na sličan način kao što se događa pri ostavljanju djeteta u vrtiću (Emery, 2022:470).

Međutim djeca navedene dobi i nadalje imaju poteškoća u pogledu razumijevanja razvoda braka, kao i razloga zašto se isti događa. Može se javiti strah od napuštanja, strah za budućnost te uslijed navedenog i pretjerana ovisnost o roditelju. U slučajevima intenzivnih emocija koje su prisutne kod razvoda braka, može doći do regresije ili poteškoća u samokontroli i ponašanju, naročito kod djece lošijih verbalnih sposobnosti. Također se mogu javiti psihosomatske posljedice kod djeteta u vidu bolova u trbuhu, poteškoća sa spavanjem, hranjenjem i dr. Kako bi se izbjegla navedena ponašanja djece, važno je dijete na prikladan način informirati o razvodu braka roditelja te ponavljati da za navedeno djeca nisu kriva niti su utjecala na razvod (Milanović Lambeta, 2019).

4) Djeca od 6 do 10 godina

Obuhvaća djecu od 1. do 4. razreda osnovne škole koja još uvijek sigurnost stječu iz odnosa prema osobama kojima su privržena. Uglavnom su to roditelji međutim u slučaju njihove nedostupnosti to mogu biti primjerice učitelji ili treneri. Djeca te dobi uspješnije reguliraju svoje emocije pa su iz navedenog razloga manje ovisna o svojim roditeljima. S druge strane često uče i kako prekriti svoje vlastite iskrene osjećaje. Kako

razvijaju svoju neovisnost i kontrolu emocija, ista rezultira mogućnošću da se nose s odvojenošću od roditelja s kojim stanuju te bez poteškoća mogu boraviti u kućanstvu drugog roditelja po nekoliko dana ili tijekom cijelog tjedna, ali pod uvjetom da se osjećaju ugodno. Bez obzira što imaju stečen pojam o vremenu za njih vrijeme sporije prolazi za razliku od djece starije dobi, odvojenost od roditelja u trajanju od tjedan dana za pojedinu djecu može biti previše. Također rješenje da dijete po tjedan dana naizmjenično stanuje kod jednog odnosno drugog roditelja najčešće nije dobro rješenje za ovu dobnu skupinu. Svakako mogu pomoći redovito telefonski razgovori i video razgovori međutim i oni su u toj dobi dosta ograničeni. Važno je naglasiti važan razvojni zadatak u toj dobi, a to su domaće zadaće i učenje. Prilikom provođenja vremena s djetetom važna je školska rutina koja katkada predstavlja problem pri raspodjeli vremena koje dijete provodi sa svakim od roditelja. Školska rutina i uspješno savladavanje školskih zadataka ovise itekako o suradnji i komunikaciji među roditeljima. Oba roditelja dužna su nadzirati djecu u navedenim zadacima te im pomagati u organizaciji života na dvije adrese. Roditelji se svakako moraju usmjeriti i na izvanškolske aktivnosti djeteta te pokušati u jednakoj mjeri sudjelovati u školskim ili sportskim događanjima na kojima dijete sudjeluje, U ovoj dobi djeca imaju osjećaj za pravednost te su svjesna svojih osjećaja kao i osjećaja drugih osoba. Navedeno rezultira stvaranjem osjećaja lojalnosti prema oba roditelja, ali im istovremeno predstavlja i teret koji je prisutan kada imaju konfliktne roditelje te kada moraju balansirati kako ne bi povrijedili jednog od roditelja (Emery, 2022:471).

Za navedeno razdoblje karakteristično je da na djetetovu sliku o sebi utječe i stav roditelja o drugom roditelju na način da se prilikom kritiziranja jednog roditelja dijete identificira s tom kritikom te ju prihvaća kao dio informacija o sebi (Milanović Lambeta, 2019). Iz navedenog proizlazi nužnost da roditelji u postupku razvoda braka imaju informaciju o mogućim posljedicama na dijete ukoliko govore negativno o drugom roditelju u prisutnosti djeteta.

5) Djeca od 10 do 13 godina

Odnosi se na djecu od 5. do 8. razreda osnovne škole koja su usmjerena na proživljavanje više iskustava u školi, prema vršnjacima te odvajanje od roditelja. Njihov fokus je usmjeren na društveni i školski život odnosno izvanškolske aktivnosti kao i druženja sa prijateljima. Djeca ove dobne kategorije razvojno se dobro nose sa

podjelom vremena između roditelja međutim njihove školske i izvanškolske aktivnosti nameću nove izazove kako djeci tako i roditeljima. Izazovi su itekako povezani i sa tehnologijom s kojom se djeca u današnje vrijeme služe. Gotovo su svi aktivni na društvenim mrežama te imaju vlastite mobitele i drugu tehnologiju koja im omogućuje elektroničku komunikaciju. Navedeno s jedne strane omogućuje roditeljima da češće i kvalitetnije komuniciraju sa svojom djecom, ali s druge strane isto predstavlja i prijetnju koja zahtjeva kontinuiranu kontrolu i nadzor nad korištenjem tehnologije odnosno interneta. Djeca te dobi jasno izražavaju svoje mišljenje, ali i ljutnju te nezadovoljstvo koje može biti usmjereno na roditelje, njihove odnose ali i sam razvod braka. Unatoč tome roditelji moraju biti svjesni da su upravo oni ti koji imaju odgovornost da sporazumno odrede vrijeme koje će provoditi s djetetom te da nikako odgovornost i obveza ne može biti na djetetu (Emery, 2022:473).

U navedenoj dobi zbog razvoda braka roditelja može doći do kritiziranja i okrivljavanja jednog roditelja od strane djeteta za razvod braka, a što može dovesti do odbijanja kontakata sa roditeljem kojeg smatra krivcem za razvod. Djeca mogu imati potrebu sudjelovati u sukobu roditelja kao i u rasprava. S druge strane roditelji ih smatraju manje ranjivim te vrlo često površno, nedovoljno i na neprikladan način informiraju dijete o razvodu te pokušavaju uključiti u njihov partnerski sukob što svakako predstavlja značaj rizik za razvoj djeteta (Milanović Lambeta, 2019).

6) Djeca od 13 do 18 godina

Radi se o adolescentima s razvijenim intelektualnim kapacitetima koji im omogućavaju rasuđivanje, razumijevanja i učenje. Adolescenti zbog nedostatka životnog iskustva istovremeno doživljavaju snažne emocije, čest je utjecaj vršnjaka, a što sve utječe na njihovu racionalnost. Ovo razdoblje karakteristično je jer se mladima priznaju određena prava kao što su noćni izlasci, pokretanje sudskih postupaka, pristanak na određene medicinske postupke i sl., ali im se ujedno nameću i odgovornosti; prekršajne, kaznene i dr. Adolescenti su skloni ispitivati granice kako svoje tako i granice postavljene od strane roditelja. Često oni sami u toj dobi traže promjenu mjesta stanovanja kod drugog roditelja ili predlažu vrijeme kada će boraviti kod roditelja s kojim ne žive. S obzirom da roditelji više ne stanuju zajedno te isti ponekad ne razmjenjuju pravovremeno svaku informaciju o djetetu, adolescenti mogu navedeno koristiti kako bi nešto postigli u svoju korist (primjerice pogodnost večernjeg

izlaska, druženje s prijateljima usprkos zabrani od strane jednog roditelja). Biraju roditelja koji je popustljiviji, kod kojeg granice i pravila nisu strogo postavljena. Za sam odgoj djece navedene dobi važna je ponovno komunikacija roditelja, a kako bi uskladili odgojne metode i doskočili izazovima koji im djeca postavljaju. Adolescenti iskazuju nezadovoljstvo vremenom kojeg provode sa roditeljima i često u ljutnji žele promjenu. Važno je da roditelji dijete saslušaju te daju priliku da iskažu svoja razmišljanja i na navedeni način ih uvažavaju. Vrlo teško na bilo koji način mogu pridobiti adolescenta da učini nešto čemu se izričito protivi. Ponovno je važno istaknuti da je promjena u pogledu djetetova života i u tom slučaju odgovornost isključivo na oba roditelja (Emery, 2022:474).

Razvod braka roditelja kod adolescenta može izazvati emocionalne reakcije u obliku šoka i nevjerice. Osim navedenog učestale su reakcije nesigurnost, anksioznost i manje vlastitog zadovoljstva životom. Također kod djeteta se može javiti osjećaj krivnje i ljutnje. Adolescenti znaju okrivljavati svoje roditelje kako se ponašaju djetinjasto ili nemoralno što može dovesti do odbacivanja jednoga roditelja, a karakterističan je i iznenadni interes za roditelja koji je bio ranije odbačen. Značajna je i ambivalencija prema roditeljima, depresivni simptomi te promjene slike o sebi, a povremeno u toj dobi postaju zreliji nego njihovi vršnjaci. Uloga obitelji je i nadalje važna, a roditelji im trebaju pružiti emocionalnu podršku i ohrabrenje za promjene koje ih očekuju nakon prekida zajedničkog života roditelja (Milanović Lambeta, 2019).

Vezano uz sporazum oko blagdana, školskih praznika i obiteljskih događanja, suradljivi roditelji vrlo ih često provode oboje zajedno sa svojim djetetom. Životne okolnosti kao što su nova izvanbračna ili bračna zajednica, često onemogućuju ostvarivanje vremena s djetetom na navedeni način. Točno definirano vrijeme za navedena vremenska razdoblja preveniraju buduće konflikte ili nejasnoće. Najbolje da isti budu naizmjenično kako niti jedan od roditelja ne bude zakinut sa mogućnosti izmjene rasporeda svake godine. Vezano uz ljetne praznike uobičajeno je da se dijele na jednake dijelove. Isti često ovise o godišnjim odmorima roditelja što je također važno uzeti u obzir.

Uvriježeno je pravilo da provođenje blagdana i praznika s djetetom ima prednost pred redovnim tjednim rasporedom vremena kojeg roditelji provode s djetetom. U istom slučaju ne prakticira se nadoknada propuštenog vremena radi dodatnih komplikacija, Usprkos tome bilo bi razumno dopustiti djetetu da ostvari kontakt sa roditeljem kojeg

nije vidjelo tijekom praznika, iako se povratak sa praznika ne poklapa s rasporedom prema kojemu bi dijete trebalo biti s tim roditeljem.

Pozitivno za dijete bilo bi svakako sporazum roditeljima o zajedničkim proslavama djetetova rođendana, diplome, svetih sakramenata i drugih važnih događaja u životu djeteta, ako je to moguće s obzirom na međusobne odnose roditelja.

Tablica 4.
Učestalost ostvarivanja osobnih odnosa

Učestalost ostvarivanja osobnih odnosa djeteta s roditeljem s kojim ne stanuje	Broj sklopljenih planova o zajedničkoj roditeljskoj skrbi
<i>Vrlo rijetko</i> (svaki drugi vikend u mjesecu, svaki drugi blagdan odnosno državni praznik te polovica školskih praznika)	16
<i>Rijetko</i> (svaki vikend u mjesecu, svaki drugi blagdan odnosno državni praznik te polovica školskih praznika)	4
<i>Učestalo</i> (1x tjedno, svaki drugi vikend u mjesecu, svaki drugi blagdan odnosno državni praznik te polovica školskih praznika)	4
<i>Vrlo učestalo</i> (2x tjedno, svaki drugi vikend u mjesecu, svaki drugi blagdan odnosno državni praznik te polovica školskih praznika)	2
<i>U jednakoj mjeri</i> (Naizmjenično kod svakog od roditelja u trajanju od tjedan dana)	5
<i>Ostalo</i>	10

Analizirajući sklopljene planove jednog područnog ureda uočava se razlika vezano uz učestalost boravka djeteta u kućanstvu roditelja s kojim ne stanuje. Nažalost utvrđeno je da u čak 20 slučajeva roditelj s kojim dijete ne stanuje ostvaruje kontakt sa djetetom vrlo rijetko i rijetko. Učestalo i vrlo učestalo u tek 6 slučajeva, a u jednakoj mjeri (naizmjenično kod svakog od roditelja u trajanju od tjedan dana) u 5 slučajeva. Može se zaključiti da je većina sklopljenih planova prilično generalizirana, bez utvrđenih specifičnosti prema potrebama kako djeteta tako i roditelja. Važno je istaknuti da je tek 10 planova o zajedničkoj roditeljskoj skrbi nešto drugačije definirano u području provođenja vremena roditelja s djetetom s kojim ne stanuje. U dva slučaja radi se o obiteljima u kojima jedan od roditelja radi u inozemstvu te je provođenje vremena s djetetom ograničeno mogućnostima njihovog dolaska u Hrvatsku. U obje situacije roditelj koji je zaposlen u inozemstvu će sve dane boravka u Hrvatskoj za vrijeme godišnjih odmora ili slobodnih dana provesti s djetetom s kojim ne stanuju. Mišljenja sam da upravo generalizirani planovi proizlaze iz postupaka obveznog savjetovanja, a koji je vremenski ograničen te roditeljima ne omogućuje pregovaranje o specifičnim potrebama kako svakoga od njih tako i djeteta.

Važno je istaknuti da je samo jedan od ukupno četrdeset i jednog plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi sklopljen u postupku obiteljske medijacije. Plan obuhvaća skrb o dvoje maloljetne djece u dobi od 3 i 5 godina. Roditelji su se sporazumjeli da će djeca vrijeme sa svakim od roditelja provoditi naizmjenično u trajanju od 4 dana. Također će djeca kod svakog od roditelja provesti svaki drugi blagdan odnosno državni praznik, te po dva tjedna u kontinuitetu za vrijeme godišnjih odmora roditelja. Naizmjenično provođenje vremena kod roditelja u trajanju od 4 dana svakako nije preporučljivo za djecu navedene dobne skupine, a što je i već istaknuto. Moglo se pretpostaviti da isto neće biti održivo, a iz dokumentacije područnog ureda vidljivo je da su u obitelji postojale brojne teškoće te postojala potreba za poduzimanjem mjera obiteljsko pravne zaštite djece što će biti naknadno obrazloženo. Roditelji su se prilikom sklapanja plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi vodili osobnim potrebama zanemarujući potrebe djece, a s obzirom na postojanje prethodnih sukoba može se zaključiti da su sklapanjem plana daljnji sukob na neki način željeli izbjeći.

S druge strane kao primjer dobre prakse može se istaknuti plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi sklopljen u odnosu na dijete od 4 godine, a kojim je određeno slijedeće:

„Dijete će provoditi vrijeme sa ocem jedan dan tijekom tjedna po prethodnom dogovoru roditelja, od 16,00 do 20,00 sati na način da otac preuzme dijete na adresi majke i vrati ga na adresu majke. Svaki drugi vikend od petka u 16,00 sati do nedjelje do 17,00 sati na način da otac preuzme dijete na adresi majke i vrati dijete na adresu majke.

Državni praznici i vjerski blagdani koji su neradni dani u RH parna godina (u nepranim je obrnuto) na način da otac preuzme dijete na adresi majke i vrati na adresu majke:

01.01. Nova godina- dijete je s ocem

06.01. Sveta tri kralja- dijete je s ocem

Uskrs- dijete je s ocem

Uskrsni ponedjeljak- dijete je sa majkom

01.05. Praznik rada- dijete je sa majkom

30.05. Dan državnosti- dijete je s ocem

Tijelovo- dijete je sa majkom

22.06. Dan antifašističke borbe- dijete je s ocem

05.08. Dan pobjede- dijete je sa majkom

15.08. Velika Gospa- dijete je sa majkom

01.11. Svi sveti- dijete je sa ocem

18.11. Dan sjećanja na žrtve Domovinskog rata- dijete je sa majkom

25.12. Božić- dijete je s ocem

26.12. Sveti Stjepan- dijete je sa majkom

Posebni dan: dječji rođendan dijete će naizmjenično provoditi sa majkom ili ocem.

Otac će s djetetom provoditi dva tjedna za vrijeme ljetnih praznika u terminu koji majka i otac dogovore zajedno, ovisno o mogućnostima korištenja godišnjeg odmora. Ukoliko dogovor izostane tada u parnoj godini prvi i drugi tjedan u kolovozu, a u neparnoj treći i četvrti tjedan u kolovozu, na način da dijete preuzme na adresi majke i vrati ga na adresu majke.

Preostalo vrijeme dijete će provoditi sa majkom.“

Roditelji su prilikom sklapanja navedenog plana vodili računa o potrebama djeteta i njegovoj kronološkoj dobi. Također su vrijeme koje će otac provoditi s djetetom konkretno i precizno dogovorili. Međutim nedostaje točno precizno vrijeme imajući na

umu točan sat od kada do kada će dijete provoditi kod roditelja za vrijeme državnih praznika i blagdana. Izostanak navedenog mogao bi u budućnosti donijeti poteškoće ukoliko roditelji ne budu više suradljivi. No, ukoliko su suradljivi to i nije nužno navoditi već se roditelji mogu prilagoditi situaciji i potrebama

3.3. Druge osobe čija je nazočnost dogovorena prilikom predaje /preuzimanja djeteta

Prilikom sastavljanja plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi važno je naglasiti da sadržaj plana koji se odnosi nazočnost drugih osoba prilikom predaje/preuzimanja djeteta ne predstavlja obvezan sadržaj prilikom sastavljanja plana. Utvrđeno je da su u tek pet sklopljenih planova roditelji odredili i drugu osobu, a čija je nazočnost dogovorena prilikom predaje odnosno preuzimanja djeteta. U četiri situacije radi se o baki koja predstavlja blisku osobu i osobu od povjerenja te koja se brine o djetetu kada je roditelj odsutan. U jednoj obitelji prilikom predaje dogovorena je prisutnost punoljetne kćerke iz prethodne bračne zajednice majke, a kod koje majka zajedno sa ml. djetetom stanuje nakon prekida bračne zajednice. Međutim radi se o roditeljima koji nisu u dovoljnoj mjeri suradljivi te su konfliktni. Nazočnost druge osobe može biti odraz potrebe izbjegavanja direktnog kontakta sa partnerom ili pak s druge strane nemogućnosti da radi zaposlenja ili drugih obveza primopredaji ne može biti prisutan roditelj.

3.4. Način prijevoza djeteta te snošenje troškova prijevoza

Sadržaj plana vezano uz prijevoz djeteta te snošenje troškova nije obvezan te su ga roditelji tek u devet situacija dogovorili. Od toga u dva slučaja definirano je tek da je način prijevoza automobil, u tri situacije dogovoreno je da će troškove prijevoza djeteta snositi otac, a u ostalim situacijama naglašeno je da će majka dovesti dijete u kućanstvo oca, a otac ga vratiti te da će troškove prijevoza na navedeni način snositi u jednakom novčanom iznosu.

3.5. Način razmijene informacija u vezi s djetetom

Roditelji su dužni međusobno razmjenjivati informacije o očuvanju djetetova zdravlja i dosljednosti u odgoju te informacije u vezi sa školskim i izvanškolskim obvezama djeteta. Razmijena informacija mora biti jasna, brza i usmjerena isključivo na dijete. Roditelji ne smiju dužnost suradnje koristiti radi kontrole drugog roditelja (čl. 111. Obiteljskog zakona, Narodne novine br. 103/2015, 98/2019, 47/2020, 49/2023, 156/2023). Isto tako prilikom sklapanja plana dužni su se dogovoriti o načinu razmjenjivanja informacija, a u vezi s donošenjem odluka koje se odnose na bitna djetetova osobna prava (promjena osobnog imena djeteta, promjena prebivališta odnosno boravišta djeteta te izbor ili promjena vjerske pripadnosti) i imovinska prava (npr. otuđenje nekretnine, pokretnine, raspolaganje dionicama, prihvaćanje ili odbijanje darova sa teretom), ali isto tako i vezano uz informacije o djetetovu zdravlju, odgoju i školovanju. Međutim roditelji najčešće moraju komunicirati upravo o onim i nešto manje važnim svakodnevnim pitanjima kako što je razmijena informacija dobivena na roditeljskim sastancima ili informacijama, o izvanškolskim aktivnostima djeteta, davanju lijekova u slučaju bolesti, kao i informacije koje se odnose na metode odgoja odnosno discipliniranja djeteta te sve ostale činjenice koje se odnose na djetetovu rutinu. Upravo vezano uz navedeno roditelji se moraju dogovoriti na koji će način te podatke razmjenjivati. Važnost razmijene informacija ne odnosi se samo na pravo roditelja da zna sve bitne okolnosti koje se odnose na njegovo dijete, već se ogleda i u važnosti izbjegavanja mogućnosti da dijete iskorištava situaciju u svoju korist što se često događa kada su roditelji sukobljeni ili da dobrobit djeteta ne bude osigurana (Rešetar, 2022).

Iako se radi o dijelu sadržaja plana koji je obavezan, analizom sklopljenih planova područnog ureda dobiveni su podaci o ukupno 34 plana u kojima je dogovoren način razmijene informacija telefonom, usmeno, sms porukama ili putem društvenih mreža.

3.6. Druge odluke za koje roditelji smatraju da su bitne za dijete i koje će donositi sporazumno

Važno je naglasiti da se za određene odluke koje donose roditelji u vezi s djetetom ne zahtjeva forma odnosno pismena suglasnost drugog roditelja već se ona presumira. U takve odluke primjerice pripadaju odluke o odabiru škole, liječnika, ostvarivanja

osobnih odnosa djeteta i drugih bliskih osoba i sl. Međutim ovisno o okolnostima slučaja i te odluke mogu biti izuzetno važne, a kako bi prevenirali moguće nesuglasice u budućnosti roditeljima je dana mogućnost da se i o navedenom sporazume planom o zajedničkoj roditeljskoj skrbi (Rešetar, 2022).

U pet slučajeva roditelji su dogovorili koje su to druge odluke koje će donositi sporazumno. U dva slučaja dogovorili su da se iste odluke odnose na školske izlete, pohađanja vrtića i škole, u dva slučaja odluke vezane uz zdravlje, liječenje i školovanje te jedna odluka koja se odnosi na putovanja u inozemstvo.

3.7. Način rješavanja budućih spornih pitanja u odnosu na roditeljsku skrb

Roditelji se također moraju sporazumjeti na koji način će rješavati buduća sporna pitanja u odnosu na roditeljsku skrb. U obrascu plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ponuđena su im tri načina:

- a) u obiteljskoj medijaciji
- b) uz pomoć zajedničkog odvjetnika ili druge osobe od zajedničkog povjerenja
- c) u sudskom postupku.

Uvidom u sklopljene planove o zajedničkoj roditeljskoj skrbi utvrđeno je da su roditelji sporazumno odredili da će buduća sporna pitanja u odnosu na roditeljsku skrb rješavati u obiteljskoj medijaciji i to u čak 34 sklopljena plana, zatim uz pomoć zajedničkog odvjetnika ili druge osobe od zajedničkog povjerenja u 6 planova te je tek iz 1 plana vidljivo da će ista pokušati riješiti u sudskom postupku. Uvidom u dokumentaciju područnog ureda vezanu uz intervencije sustava socijalne skrbi odnosno poduzimanje mjera zaštite prava i dobrobiti djeteta utvrđeno je da nitko od roditelja sporna pitanja nakon sklopljenog plana nisu pokušali riješiti u obiteljskoj medijaciji. Međutim moguće je da je netko od roditelja sudjelovao u postupku obiteljske medijacije, ali područni ured o navedenom ne posjeduje informacije.

3.8. Ostala sporazumna uređenja

Ostala sporazumna uređenja također ne predstavljaju obvezan sadržaj plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi te je uvidom u dokumentaciju utvrđeno da su samo jedni roditelji uredili navedeno na način da su se sporazumjeli da će njihove dvije kćerke

prva četiri razreda osnovne škole nastaviti pohađati u određenoj područnoj školi, a koju su pohađale i do sada. Iako je sporazum da će djeca živjeti u kućanstvu majke, roditelji su radi izbjegavanja promjene nakon razvoda braka odlučili da ne žele da djevojčice mijenjaju školu i na navedeni način proživljavaju još jedan stresni događaj. Kako u područnoj osnovnoj školi koja se nalazi na području mjesta stanovanja oca ima samo prva četiri razreda, navedeno im se čini odgovarajućim uvažavajući potrebe djece.

3.9. *Uzdržavanje*

a) Roditelj obveznik uzdržavanja

Vezano uz uzdržavanje važno je naglasiti sljedeće zakonske odredbe: roditelji su prvi dužni uzdržavati svoje maloljetno dijete i radno sposoban roditelj ne može se osloboditi dužnosti uzdržavanja maloljetnog djeteta (Obiteljski zakon, Narodne novine br. 103/2015, 98/2019, 47/2020, 49/2023, 156/2023). Uzdržavanje djece dužnost je roditelja koja proizlazi i iz Ustava RH prema kojemu su roditelji dužni odgajati, uzdržavati i školovati djecu te imaju pravo i slobodu da samostalno odlučuju o odgoju djece (Ustav Republike Hrvatske, Narodne novine, br. 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14).

Roditelji ispunjavaju obvezu uzdržavanja na dva načina;

1. u naturi odnosno kad roditelji žive zajedno, a uzdržavanje nije posebno uočljivo budući da roditelji svakodnevno djetetu pružaju sve što je potrebno. Osiguravaju plaćanje režijskih troškova, stana, hrane, odjeće, obuće, liječenja, školovanja i drugo. Ta davanja čine uzdržavanje u naturi.
2. Uzdržavanje u obliku novčanih doprinosa podrazumijeva se u situacijama kada su roditelji razvedeni odnosno ne stanuju zajedno. Tada obveza uzdržavanja djeteta postaje vidljivom jer roditelj koji ne stanuje s djetetom uplaćuje određeni novčani iznos za uzdržavanje djeteta. Obveza uzdržavanja djeteta određuje se sporazumom roditelja ili sudskom odlukom u novčanom iznosu. Roditelj s kojim dijete stanuje nastavlja ga uzdržavati u naturi.

Maloljetno dijete ima pravo na uzdržavanje od svojih roditelja bez obzira na njihovo materijalno stanje, jer roditelji svoje uzdržavanje ne smiju staviti ispred djetetova. Roditelj je dužan sva svoja sredstva podijeliti u jednakoj mjeri na svoje kao i na

djetetovo uzdržavanje. Roditelji mogu biti oslobođeni dužnosti uzdržavanja isključivo ukoliko su radno nesposobni ili se pak dijete može uzdržavati iz vlastite imovine.

Prekid bračne zajednice odnosno razvod braka svakako donosi promjene i u materijalnom statusu članova obitelji. Nerijetko uzrokuje smanjenje životnog standarda za cijelu obitelj. Pri čemu je upravo ženama koje ostaju živjeti s djetetom veći financijski teret. Bez obzira na pad životnog standarda, roditelji su dužni sporazumjeti se o iznosu uzdržavanja. Određivanje visine uzdržavanja olakšalo je činjenicom da Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike svake godine objavljuje tablicu visine uzdržavanja ovisno o prihodima roditelja odnosno donosi Odluku o tablici o prosječnim potrebama maloljetnog djeteta. Roditelji tako unaprijed imaju uvid u to kolika je njihova prosječna obveza plaćanja uzdržavanja djeteta uzimajući u obzir uz njihove prihode, dob i broj djece u obitelji. Roditelji usprkos navedenom mogu odrediti i drugačiji iznos uzdržavanja, a uzimajući u obzir obiteljske prilike u kojima stanuju, količini vremena koju svatko od roditelja provodi s djetetom i druge materijalne obveze roditelja kao što su primjerice krediti. Također zakonska mogućnost da dijete može živjeti u jednakoj mjeri kod oba roditelja rezultira podjednakim ostvarivanjem svakodnevne skrbi o djetetu, što se može odraziti i na pitanje novčanog uzdržavanja djeteta za kojeg se primjerice mogu sporazumjeti da oba roditelja doprinose uzdržavanju djeteta jednakim novčanim iznosima, odnosno mogu odstupiti od standardnih iznosa prema tablici za uzdržavanje.

U pogledu uzdržavanja važno je istaknuti ukupne potrebe maloljetnog djeteta koje se mogu definirati kroz dva oblika odnosno u obliku materijalnih (novčanih) i nematerijalnih potreba. U uobičajenim organizacijama života maloljetnog djeteta nakon razvoda braka, dijete ostaje živjeti sa jednim roditeljem dok sa drugim roditeljem ostvaruje osobne odnose (vikendima, praznicima i dr.). U navedenoj situaciji roditelj koji stanuje s djetetom u većoj mjeri zadovoljava nematerijalne potrebe djeteta koje obuhvaćaju njegu, vođenje kućanstva, čuvanje djeteta kada roditelj nije kod kuće, odlaske na liječenje, u školu i sl. Upravo iz navedenog razloga roditelj koji ne stanuje s djetetom ima obvezu uzdržavanja u materijalnom smislu, za razliku od roditelja s kojim dijete stanuje i koji mu pruža uzdržavanje kroz svakodnevnu skrb.

Planovi o zajedničkoj roditeljskoj skrbi u gore navedenom razdoblju u jednom područnom uredu obuhvatili su ukupno 71 dijete. Uvidom u iznose uzdržavanja u navedenim planovima te usporedbom istih sa Odlukama o tablici o prosječnim mjesečnim potrebama maloljetnog djeteta za 2019., 2020., 2021. i 2022. godinu, može se utvrditi da je u odnosu na najmanje 28 djece iznos uzdržavanja određen ispod iznosa kojih je utvrđen od strane nadležnog ministarstva. Međutim za detaljnu i relevantnu analizu doprinosa za uzdržavanje nedostaju potpuni podaci vezano uz materijalne prilike svakog od roditelja. Nedostatak navedenog svakako predstavlja ograničenje u pogledu ovog istraživanja. Prilikom provođenja obveznog savjetovanja prije razvoda braka područni ured HZSR nije dužan prikupljati informacije o materijalnim prilikama obitelji već je dužan tijekom provođenja postupka roditelje upoznati sa važećom Odlukom o tablici o prosječnim mjesečnim potrebama maloljetnog djeteta, kao i zakonskim odredbama vezanima za uzdržavanje ml. djeteta nakon razvoda braka. Na navedeni način ponovno se daje potpuno povjerenje roditeljima da prepoznaju najbolji interes djeteta i sporazume se o iznosu uzdržavanja koji neće ugroziti pravo djeteta. Međutim tijekom osobnog rada u Stručnoj cjelini za djecu, mlade i obitelj često sam se susrela sa situacijama da upravo sporazumijevanje o mjesečnom iznosu uzdržavanja djeteta predstavlja najčešću teškoću prilikom sklapanja plana. Razgovor o materijalnim troškovima često dovodi do sukoba te je ključna uloga stručnog radnika u navedenoj situaciji objasniti roditeljima upravo materijalne odnosno nematerijalne potrebe djeteta kao i činjenice što općenito uzdržavanje obuhvaća, ali ne ulazeći u sam iznos uzdržavanja. Također sam uočila da u situacijama kad jedan od roditelja želi što prije završiti postupak razvoda braka ili želi izbjeći daljnji sukob, često pristaje i na manji iznos uzdržavanja, a kako bi udovoljio partneru. Time zapravo šteti djetetu i vodi se svojim, a ne djetetovim potrebama.

Vezano uz iznose uzdržavanja u odnosu na maloljetnu djecu za koju su se roditelji sporazumjeli da u jednakoj mjeri stanuju kod oba roditelja, evidentirano je da su iznosi uzdržavanja u odnosu na ukupno jedanaestero djece (7 obitelji) utvrđeni na način da uzdržavanje plaćaju oba roditelja i to u jednakim mjesečnim iznosima. U praksi iz razgovora sa roditeljima može se zaključiti da navedeni iznos prebijaju te nitko nikom ne uplaćuje uzdržavanje. U slučaju samo dvoje djece roditelji su dogovorili da će se uzdržavanje uplaćivati uplatom mjesečnog iznosa na bankovni račun roditelja.

b) Način plaćanja uzdržavanja

Uglavnom se roditelji odlučuju na uplatu uzdržavanja na bankovni račun roditelja s kojim dijete stanuje (28 planova), dok u ostalih slučajevima isplata uzdržavanja je na ruke roditelja uz potvrdu o plaćanju. Isplate na bankovni račun svakako su u budućnosti puno lakše za pratiti, a u slučaju poteškoća sa redovitim uplaćivanjem doprinosa za uzdržavanjem i nužnosti pokretanja primjerice postupka ovrhe ili priznavanja prava na privremeno uzdržavanje.

3.10. *Mišljenje djeteta*

Obrazac plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi sadržava posebni dio koji se odnosi na mišljenje djeteta o ostalim sadržajima plana.

Određeno je da roditelji i druge osobe koje skrbe o djetetu dužni su poštovati mišljenje djeteta u skladu s njegovom dobi i zrelošću. U svim postupcima u kojima se odlučuje o nekom djetetovu pravu ili interesu dijete ima pravo na prikladan način saznati važne okolnosti slučaja, dobiti savjet i izraziti svoje mišljenje te biti obaviješteno o mogućim posljedicama poštivanja njegova mišljenja. Mišljenje djeteta se uzima u obzir u skladu s njegovom dobi i zrelošću (Obiteljski zakon, Narodne novine br. 103/2015, 98/2019, 47/2020, 49/2023, 156/2023).

Važno je naglasiti načelo iz čl. 5. gore navedenog Obiteljskog zakona odnosno načelo prvenstvene zaštite dobrobiti i prava djeteta. U kontekstu navedenog načela, nadležno tijelo dužno je omogućiti djetetu da izrazi svoje mišljenje, a isto mu mora osigurati i kada je dijete niske kronološke dobi pa i kada se radi o djetetu s teškoćama u razvoju. Prilikom utvrđivanja najboljeg interesa djeteta važno je uzeti u obzir identitet djeteta i njegovu različitost koja se sastoji od spola, seksualne orijentacije, nacionalnog podrijetla, vjeroispovijesti, kulture ili karaktera.

Djetetu se jamči pravo da izravno ili posredstvom druge osobe (posebni skrbnik) izrazi svoje mišljenje u svim postupcima u kojim se odlučuje o nekom njegovom pravu (sudskim ili upravnim). Za procjenu najboljeg interesa djeteta neizostavno je poštovanje postupovnih jamstava: omogućavanje djetetu da iznosi vlastito mišljenje,

adekvatno zastupanje, utvrđivanje činjenica, doživljaj vremena, educirane stručnjake, pravnu argumentaciju i mogućnost pobijanja odluke (Rešetar, 2022).

Zbog promjena u životu djeteta koje se događaju uslijed razvoda braka ili prekida zajedničkog života roditelja, važno je promjenu obiteljskog života sagledati i iz perspektive djeteta te omogućiti djetetu da i u obiteljskom okruženju izrazi svoje mišljenje i viđenje budućeg obiteljskog života. Roditelji su često usmjereni na postizanje vlastitih interesa, a djeca s druge strane znaju uputiti ih na stvari koje su njima bitne, a na koje roditelji u procesu razvoda braka nisu usmjereni. Saslušavanje i uvažavanje djetetovih razmišljanja i osjećaja mogu prevenirati buduće sukobe roditelja te ima cijeli niz pozitivnih aspekata kao što su veće zadovoljstvo roditelja i djece postignutim sporazumom, veća stabilnost i trajnost postignutih rješenja te manje zahtjeva za kasnijih promjenama, kvalitetniji odnosi roditelja i djece, a naročito u pogledu roditelja s kojim dijete ne stanuje.

Ukoliko roditelji sklope plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi odnosno sporazum može se zaključiti da država daje apsolutno povjerenje roditeljima da znaju što je najbolji interes vlastitog djeteta te da su djetetovo mišljenje uvažili. Zakonodavac je zapravo tek djelomično pokušao uključiti dijete na način da je u obrascu plana o zajedničkoj roditeljskoj uključio točke u kojima roditelji navode da li su omogućili djetetu da izrazi svoje mišljenje vezano za sadržaj plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi te da li su njegovo mišljenje prihvatili. Međutim postavlja se pitanje da li su isto zaista i učinili. Nažalost ponovno sve ovisi o vremenu i angažiranosti primjerice stručnog radnika u područnom uredu da detaljnije propita navedene okolnosti, pokuša doznati što više informacija o pojedinom djetetu kako bi roditeljima mogao dati korisne savjete i upute te im dati stručnu podršku koje bi mu olakšala kako se nositi sa emocionalnim aspektima razvoda braka koju prolazi svako dijete. Polazeći iz pozicije da roditelj najbolje zna što je najbolji interes njegovog djeteta, zasigurno je dio djece koja su nezapaženo prošla pored sustava tijekom postupka obveznog savjetovanja, ostao nezbrinut na način da roditelji nisu pružili sve potrebne informacije o prekidu zajedničkog života, ostavljena su bez mogućnosti da se uvaži njihovo mišljenje, a ostala i bez stručne podrške koja im je možda bila nužno potrebna kako bi lakše prebrodili stresno razdoblje. U stručnom postoji niz konvencija, protokola, uputa i sl. koje je naša država donijela te kojih je potpisnica. Svi to moramo i dužni smo koristiti

u postupcima obiteljsko-pravne zaštite djeteta, ali često ostaje pitanje kako to učiniti jer primjerice naš zakonodavac nije donio propis koji bi nam to i omogućio. Konvencija o pravima djeteta kao jedan jedinstveni temelj u osiguravanju ekonomskih, građanskih, socijalnih i ostalih prava djece, a kojoj se sve državne potpisnice vole „dičiti“ upravo je primjer da pojedine države Konvenciju primjenjuju tek u dijelovima, a pri tome mislim da smo dužni voditi brigu o najboljem interesu djeteta izjednačavajući to sa činjenicom da su upravo roditelji ti koji to najbolje znaju. Mišljenja sam da zakonodavac i u ovom pogledu mora nešto učiniti kako nam djeca u postupcima razvoda braka (najviše mislim na postupak obveznog savjetovanja) ne bi ostala na margini.

Prilikom sklapanja plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi u područnoj uredu evidentirano je da su roditelji omogućili da ukupno 58 djece izrazi svoje mišljenje vezano uz sadržaja plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi te da su navedeno mišljenje prihvatili. Nitko od roditelja nije naveo da mišljenje nije prihvaćeno. U odnosu na 12 djece isto nisu omogućili, a kao razlog naveli su nisku kronološku dob djeteta. Od navedenog broja djece samo je u odnosu na dvoje djece plan sklopljen u postupku obiteljske medijacije, međutim djeca u navedenom postupku nisu izravno sudjelovala.

3.10.1. Mišljenje djeteta u postupku medijacije

Svakako je najbolje za dijete da njegovo mišljenje u obzir uzimaju njegovi roditelji te sukladno navedenom donose odluke i samostalno zadržavajući odgovornost za kvalitetu života neovisno o reorganizaciji obitelji. Ukoliko im je u tome potrebna pomoć najbolje je da potraže stručnjaka koji je educiran i ima vještine za razgovor s djetetom uvažavajući njegovo mišljenje, potrebe i emocije te da navedeno na kvalitetan način prenesu sa ciljem unošenja mišljenja djeteta u odluku koja se tiče roditeljske skrbi u postupku razvoda braka (Sladović Franz, 2016).

Uloga medijatora je poticati roditelje da prilikom pregovaranja i sklapanja sporazuma imaju u vidu najbolji interes djeteta te da roditelje usmjerava na vrijednost uvažavanja djetetove uloge i mišljenja. Medijacija roditeljima može pomoći kako da detektiraju i sagledaju potrebe djeteta te kako da s djetetom razgovaraju. Djeca mogu u obiteljskoj medijaciji sudjelovati kao sudionici medijacije kao i ostali članovi obitelji ili biti izravno ili neizravno uključeni u medijaciju vezano uz sporazum oko osnovnih

sadržaja roditeljske skrbi važnih za postupak razvoda braka odnosno prekid bračne zajednice.

S druge strane postoji mogućnost medijacije u koju su uključena djeca. U tom slučaju djeci i mladima otvorena je mogućnost da se izravno uključe odnosno sastanu sa obiteljskim medijatorom individualno, s braćom ili sestrama ili zajedno sa cijelom obitelji. Kontraindikacije za sudjelovanje djece u medijaciji (Lansky i sur., 1996.) obuhvaćaju slijedeće situacije:

- 1) slučajevi kada se roditelji slažu u tome što je najbolje za dijete
- 2) ako je dijete mlađe od 3 godine
- 3) ako jedan roditelj nije uključen i ne želi biti uključen u skrb o djetetu nakon razvoda
- 4) ako medijator nije adekvatno educiran za uključivanje djeteta u medijaciju.

Samo uključivanje djece u medijaciju je relativno rijetko, a o tome treba li dijete sudjelovati u medijaciji mišljenja stručnjaka su oprečna. Važno je naglasiti kao i kod odraslih osoba da je sudjelovanje djeteta također dobrovoljno. Također je važno načelo povjerljivosti s naglaskom da dijete određuje koje informacije se mogu prenijeti njegovim roditeljima. Da bi se dijete izravno uključilo u medijacijski postupak važno je da se navedeno planira sa oba roditelja, postigne sporazum o samim ciljevima njegova uključivanja, postoje preduvjeti za sudjelovanje u medijaciji te ako se odabere odgovarajući pristup djetetu (Sladović Franz, 2016).

Preduvjeti su dakle roditeljski sporazum, jasna uloga medijatora, ograničenja povjerljivosti za dijete kao i za roditelje te djetetov informirani pristanak na sudjelovanje. Sa roditeljima je potrebno razmotriti potencijalne prednosti kao i nedostatke za uključivanje djeteta, ali sa djetetova stajališta. Mogući nedostaci predstavljaju činjenicu da djeca ne biti trebala biti odgovorna te biti izravno uključena u roditeljske sporove, uključivanje može rezultirati povećanim stresom, moguća neravnoteža moći djece i roditelja s druge strane, loš utjecaj na autoritet roditelja, djeca mogu osjećati pritisak i preveliku odgovornost, mogu imati nerealna očekivanja (pomirba roditelja) i sl. Na strani medijatora može postojati bojazan da njegova uloga može biti nejasna, da može biti pristran radi uključivanja djeteta, povratna informacija roditeljima može izazvati

ljutnju kod njih. Roditelji pak se ponekad ne mogu nositi sa stresom pred djetetom te mogu utjecati na dijete i primiti ga za razgovor sa medijatorom.

Dobrobiti uključivanja djece mogu biti da se djeca lakše prilagode te bolje razumiju odluke koje su donijeli roditelji, važno im je da ih je netko saslušao te uvažio njihove osjećaje, može pomoći roditeljima da se bolje usmjere na dijete, da im pomognu kako da se izraze te poboljšava komunikaciju između djeteta i roditelja i dr. Pomaže roditelji da se „odmakne od sebe“ i sagleda poziciju djeteta te na taj način pridonosi osnaživanju roditeljskih kompetencija i jačanju odgovornog roditeljstva (Sladović Franz, 2016).

Ističe se ograničenje povjerljivosti koja se odnosi da činjenice koje medijator dozna od djeteta, a isto ugrožava djetetov život, zdravlje ili sigurnost. U navedenoj situaciji medijator je dužan obavijestiti nadležne institucije kako bi se pokrenuo postupak zaštite prava i dobrobiti djeteta. Sa navedenim ograničenjem roditelji moraju biti prethodno upoznati.

Vezano uz uključivanje djeteta u postupke razvoda braka stručnjacima koji provode obvezno savjetovanje je važno prepoznati situacije neprikladnih ponašanja roditelja u odnosu na dijete, a koje mogu dovesti do udaljavanja djeteta od drugog roditelja ili narušavanja odnosa između djeteta i roditelja.

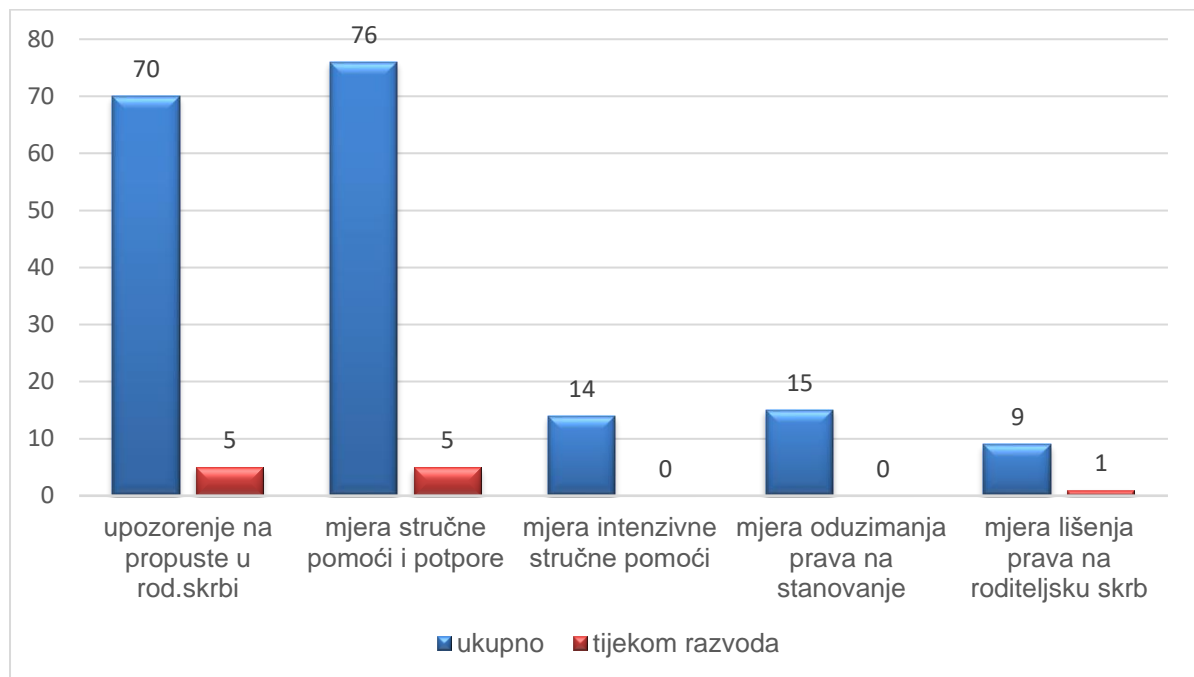
4. POTEŠKOĆE U OSTVARIVANJU RODITELJSKE SKRBI NAKON SASTAVLJANJA PLANA O ZAJEDNIČKOJ RODITELJSKOJ SKRBI

U razdoblju od 01.01.2019. do 31.12.2022.g. nakon sklapanja plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi u ukupno 15 obitelji (37% od ukupnog broja obitelji) bila je potrebna intervencija sustava socijalne skrbi odnosno potreba izricanja mjera zaštite prava i dobrobiti djeteta. U ukupno pet obitelji članovima obitelji bila je nužna savjetodavna pomoć i podrška, a uslijed poteškoća u ostvarivanju osobnih odnosa djeteta sa roditeljem s kojim ne stanuju, poteškoća u komunikaciji između roditelja, a najčešće radi neredovitog doprinosa za uzdržavanje djeteta sukladno sklopljenom planu.

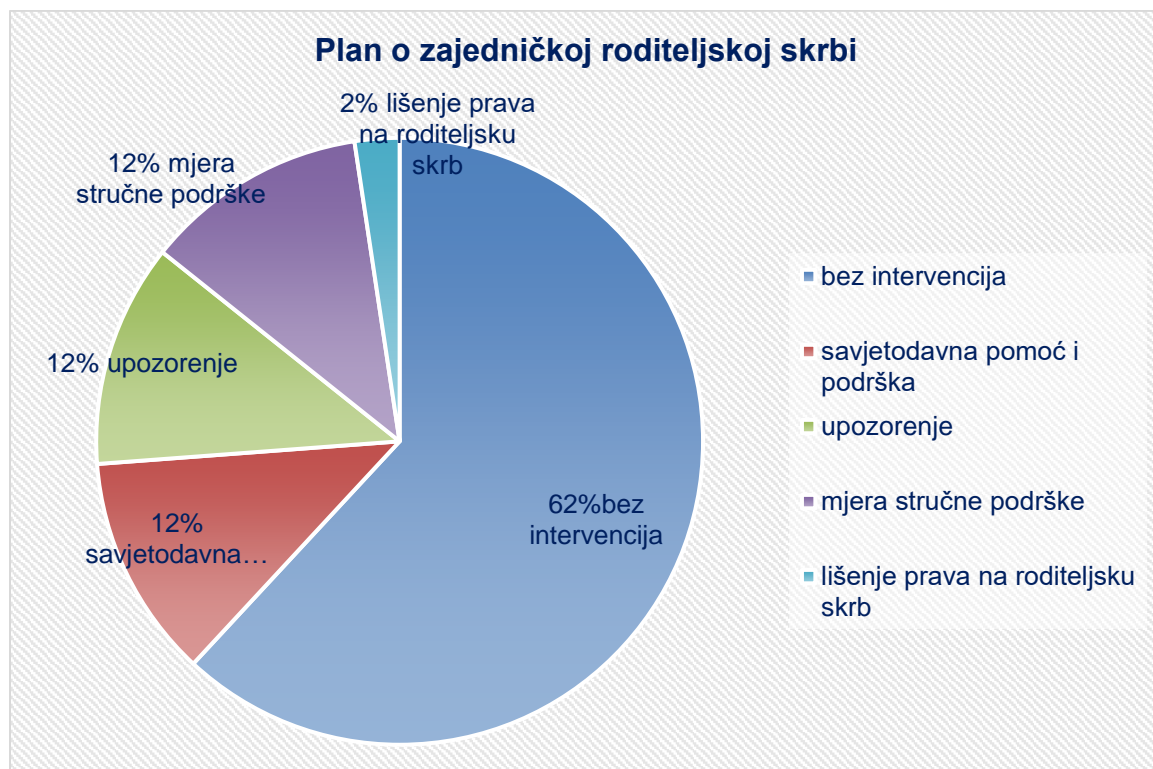
Vezano uz mjere zaštite prava i dobrobiti djeteta izrečeno je ukupno pet mjera upozorenja na pogreške i propuste u ostvarivanju skrbi o djetetu te ukupno izrečeno pet mjera stručne pomoći potpore u ostvarivanju skrbi o djetetu te jedna mjera lišenja prava na roditeljsku skrb. Radi stjecanja boljeg uvida u učestalost poduzimanja mjera zaštite prava i dobrobiti djeteta u postupku razvoda braka u nadležnosti HZSR, važno je sagledati i ukupan broj poduzetih mjera u razdoblju od 2019.g. do 2022.g. u konkretnom Područnom uredu.

Tablica 5.

Pokazatelji izrečenih mjera u Područnom uredu u razdoblju od 2019.g. do 2022.g.

Tablica 6.
 Pokazatelji intervencija sustava socijalne skrbi i izricanja mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta.

Uvidom u spise predmeta Stručne cjeline za djecu mlade i obitelj jednog Područnog ureda vidljivo je da su se prije izricanja mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta gotovo uvijek primjenjivale Liste za procjenu razvojnih rizika djeteta kao i Liste za procjenu sigurnosti djeteta.

Navedene liste predstavljaju dva temeljna instrumenta koja se strukturirano koriste u svim slučajevima sumnje u ugroženu dobrobit djeteta. Sastavni su dio Pravilnika o mjerama zaštite osobnih prava i dobrobiti djeteta (Narodne novine br. 123/215, 87/2022).

„Prilikom izbora mjere tijelo koje provodi postupak dužno je voditi računa da se odredi ona mjera koja je primjerena potrebama djeteta i obitelji i da se postigne zaštita djeteta smanje/uklone rizici koji ugrožavaju djetetov razvoj i sigurnost u vlastitoj obitelji.

To mogu biti socijalne usluge savjetovanja, podučavanja, osnaživanja roditelja za uspješniji odgoj i obrazovanje djeteta, zadovoljavanje nekih specifičnih potreba djeteta, pomoć u rješavanju partnerskih/bračnih problema i slično“ (Karačić, 2021:217).

Radi boljeg uvida u poteškoće koje se javljaju u procesu i nakon razvoda braka kao i postupanja Područnog ureda, Hrvatskog zavoda za socijalni rad na temelju dokumentacije analizirana su 4 konkretna slučaja. U pojedinom slučaju prikazana je jedna od mjera obiteljsko pravne zaštite djeteta odnosno intervencija sustava socijalne skrbi.

4.1. Analiza slučaja br.1

U bračnoj zajednici M. i V.¹ koja je sklopljena 2003.g. rođeno je dvoje mlt. djece; sin (dob 15 godina) i kćerka (13 godina). Supružnici su kod Područnog ureda pokrenuli postupak obveznog savjetovanja prije razvoda braka te su u rujnu 2019.g. sklopili plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi u odnosu na maloljetnu djecu, sina i kćerku. Sporazumjeli su se da oboje djece nastavi živjeti u kućanstvu oca. Djeca će provoditi vrijeme sa majkom svaki drugi vikend od subotu u 9,00 sati do nedjelje do 20,00 sati, svaki drugi državni praznik i blagdan od 9,00 do 20,00 sati te polovicu školskih praznika. Informacije o djetetu će razmjenjivati usmeno i telefonski, a buduća sporna pitanja rješavati će u obiteljskoj medijaciji. Također su se sporazumjeli da će supruga doprinositi za uzdržavanje iznosom od 66,67 EUR po djetetu, uplatom na tekući račun oca. Bračna zajednica supružnika je razvedena u listopadu 2019.godine.

Tijekom srpnja 2020.g. bivši suprug obratio se Područnom uredu navodeći da ima pritužbe vezane uz skrb majke o mlt. djeci. Iznosi da bivša supruga ima novog partnera s kojim stanuje u zajedničkom kućanstvu te da je isti nekoliko godina mlađi od bivše supruge. Njezinog partnera opisuje kao nezrelog i neozbiljnog te navodi saznanja da bivša supruga i on konzumiraju marihuanu. Također navodi da sin odbija odlazi na susrete i druženja sa majkom budući da je jednom prigodom majku zatekao kako spava u krevetu sa novim partnerom. Također iznosi da je sin vidio majčine neprimjerene fotografije koje djeluju vulgarno. Vezano uz kćerku opisuje da ju je majka

¹ Inicijali M. i V. su primijenjeni u svrhu anonimnosti

trebala odvoditi kod zubara, ali da ga je stomatologinja jedan dan nazvala kako bi mu javila da ne može doći do majke jer joj se ne javlja, a trebalo bi joj javiti promjenu termina za pregled. Također iznosi da nije prikladno da kćerka odlazi u kućanstvo majke kada je kod kuće njezin partner, a uzimajući obzir dob partnera kao i kćerke te njegov dojam da je kćerki nelagodno biti u kućanstvu majke kada je on kod kuće. Osim navedenog ističe da majka neredovito doprinosi za uzdržavanje djece sukladno odobrenom planu o zajedničkoj roditeljskoj skrbi.

Zbog navedenog je u Područni ured pozvana majka djece te ista izričito negira konzumiranje marihuane od strane nje i partnera. Od strane stručne radnice ukazano joj je na štetnost i neprimjerenost konzumiranja marihuane, a naročito u prisutnosti djece. Majka navodi da joj se kćerka nikada nije požalila na odnos sa novim partnerom te nikada ništa loše nije o njemu rekla. Štoviše ima dojam da se njih dvoje lijepo slažu. Opisuje da inače uvijek ide sa kćerkom kod stomatologa upravo iz razloga jer ne želi ići sa tatom. Medicinska sestra od stomatologinje ju je nazvala jednom kada je bila na poslu zbog čega joj se nije mogla javiti. Iznosi da ju je zaboravila povratno kontaktirati, ali kada je došla idući put sa kćerkom na pregled nije imala osjećaj da joj je to zamjerila. Vezano uz dolazak sina u njezino kućanstvu te da bi zatekao majku i partnera u krevetu, majka navodi da je već pri dolasku sina izašla iz sobe. Istina je da su se tada posvađali, ali da se ne sjeća radi čega. Majka opisuje da se sin u posljednje vrijeme neprimjerenost ponaša prema njoj jer često ulazi u svađe, vrijeđa ju i psuje, a što ranije nikada nije činio. Ima osjećaj da ne može doprijeti do njega te da se otac ponaša i govori na način kako bi nju ocrnio pred djetetom te pridobio dijete na svoju stranu. Majka opisuje da je tijekom prošle godine, a kada su supružnici još živjeli zajedno, uslijed svađe suprug razbio njezin mobitel, a nakon što je prethodno pokušavao izvaditi neke podatke. Mišljenja je da je suprug uspio doći do određenih fotografija koje je i pokazao sinu, te navodi da je svjesna da ga je sadržaj tih fotografija povrijedio. Majka potom navodi poteškoće vezane uz provođenje ljetnih praznika, ali i poteškoće prilikom ostvarivanja osobnih odnosa jer primjerice niti prethodni dan djeca nisu došla u njezino kućanstvo. U pogledu pritužbi bivšeg supruga vezano uz uzdržavanje, navodi da je uzdržavanje redovito plaćala te da o navedenom ima potrebne dokaze.

Od strane stručne radnice savjetovano joj je kako da pokuša poraditi na odnosu sa sinom. Iznosi da shvaća da sinu smeta njezina nova emotivna veza, ali je mišljenja da na njega negativni utjecaj imaju svakako i očevi komentari o njoj i partneru. Iznosi da

bivši suprug negativno govori o njoj navodeći primjerice da je krava, da ju nije briga za djecu, da ih je napustila i sl. Kćerka ju ponekad nazove tijekom noći kako bi joj se požalila da ju otac opterećuje gdje joj je majka i što radi. Pred djecom govori da ima dečka s kojim se drogira i sl. Majka primjećuje kod kćerke da je često tužna, izgubljena je i ne zna kako bi se ponašala.

Od strane psihologinje Područnog ureda obavljen je individualni razgovor sa djevojkom, a tijekom kojeg se doznaje da ista ima emocionalno blizak odnos sa majkom te ne iznosi nikakve poteškoće vezano za provođenje vremena sa majkom kao niti boravak u njezinom kućanstvu ili odnos sa majčinim partnerom. Međutim djevojka verbalizira da joj je teško radi poremećenih odnosa brata i majke. Uočava se emocionalna opterećenost radi prekida bračne zajednice roditelja te poremećenih obiteljskih odnosa. Pruženo joj je savjetovanje te stručna podrška. Roditelji su upućeni da djevojčicu uključe u tretman psihologa izvan sustava socijalne skrbi. Također im je ukazano na nužnost poboljšanja međusobne komunikacije, a što je i u interesu njihove mlt. djece.

Otac je u rujnu 2021.g. pokrenuo postupak obveznog savjetovanja, a radi promjene visine uzdržavanja od strane majke. Od navedenog postupka je odustao.

U prosincu 2022.g. majka samoinicijativno dolazi u Područni ured kako bi prijavila poteškoće u odnosu između bivšeg supruga i mlt. kćerke. Iznosi da unatoč činjenici da su bivši suprug i ona sklopili plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi prema kojem će kćerka živjeti sa ocem, djevojka se unazad tjedan dana nalazi u njezinom kućanstvu i ne želi vratiti ocu. Majka navodi da se događa iz razloga što kod kuće mlt. kćerka svakodnevno mora obavljati kućanske poslove u mjeri da ju iscrpljuju, zadužena je za čišćenje kuće, pospremanje, pranje, kuhanje i dr. Isto tako iznosi da joj se djeca povjeravaju kako je otac neprimjeren u komunikaciji prema njima na način da ih zna psovati, osobito kada dođe pod utjecajem alkohola, govori im da ništa ne rade, da im je sve priuštio i slično. Ukoliko se takav odnos supruga prema kćerki nastavi, majka iznosi spremnost da djevojka i ostane živjeti u njezinom kućanstvu. Od strane stručne radnice upoznata je da je u tom slučaju dužna pokrenuti postupak obveznog savjetovanja kako bi se ponovno uredila roditeljska skrb. Majka je prekinula izvanbračnu zajednicu sa novim partnerom te sada nema nikakvu emocionalnu vezu.

Majci je ukazano na štetnost upoznavanja djece sa novim emocionalnim partnerima, dok odnos ne postane dugotrajan.

Psihologinja Područnog ureda obavila je razgovor sa djevojkom koja je trenutno bila učenica 2.razreda srednje škole. Žalila se na iscrpljenost i nedostatak sna jer kod oca spava po 3 sata, ili radi po kući ili je na mobitelu, nitko je ne kontrolira. Negira fizičko nasilje od strane oca te je ponovno savjetovana uz stručnu podršku.

U siječnju 2023.g. obavljen je razgovor sa ocem koji potvrđuje da je u prisutnosti kćerke, a tijekom razgovora s bivšom suprugom psovao budući da joj majka nije dala dogovoreni džeparac. Isti navodi kako majka i nadalje neredovito pridonosi uzdržavanju djece. Negira da mlt. kćerku psuje ili vrijeđa te opisuje skladne odnose s mlt. kćerkom. Navodi kako kćerka u kućanstvu ima obaveze, međutim glavninu poslova preuzima on. Navodi kako povremeno konzumira alkohol, jedno ili dva piva mjesečno. Isti navodi kako je upoznat da je njegova kćerka znala plakati u školi, navodi kako smatra da je tome razlog što joj je prije godinu dana preminuo djed za kojeg je bila vezana. Od strane stručnih radnica je upućen da ju uključi u tretman psihologa te navodi kako je o tome već razgovarao s bivšom suprugom. Navodi da je njihov sin stekao punoljetnost.

S obzirom da kćerka pohađa srednju školu u navedenom razdoblju stanuje sa prijateljicom u iznajmljenom stanu u mjestu pohađanja srednje škole. Vikendima boravi kod oba roditelja uglavnom naizmjenično.

Područni ured je u svibnju 2023.g. zaprimio obavijest Poliklinike za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba da je u njihov tretman bila uključena djevojka, a tijekom kojeg se doznaje kako je svjedočila opetovanom fizičkom i verbalnom nasilju oca spram majke te da je često i sama bila u iste uključena budući da je branila majku. Ponovno su provedeni savjetodavni razgovori sa svim članovima obitelji.

Od strane Područnog ureda prijavljeni su svi događaji nadležnoj policijskoj postaji. Vezano uz nasilje bivšeg supruga na štetu bivše supruge dobivana je obavijest da ista nije željela podnijeti prijavu za nasilničko ponašanje. Vezano uz sumnju na kazneno

djelo Povreda prava djeteta, prema saznanjima Područnog ureda navedeni postupak je još uvijek u tijeku.

Iz Liste za procjenu sigurnosti djevojke proizlazi da je ista sigurna budući da ne postoje prijetnje sigurnosti. Iz Liste za procjenu razvojnih rizika djeteta na strani roditelja proizlazi srednja razina rizika. Čimbenici razvojnog rizika zbog obiteljskih okolnosti i obilježja roditelja, a koji su detektirani kao srednja odnosno visoka razina rizika su; nerazumijevanje razvojnih i emocionalnih potreba djeteta, izostanak redovitog kontakta između jednog roditelja i djeteta, emocionalne poteškoće i poteškoće u funkcioniranju roditelja kao posljedica visoke izloženosti obiteljskom i/ili stresu i kriznim situacijama, te povijest kontakata sa socijalnom službom zbog narušenih obiteljskih odnosa, nasilja, problema mentalnog zdravlja ili ovisnosti. Kod djevojke proizlazi niska razina rizika. S obzirom na dob djevojke procijenilo se da generalno postoji niska razina rizika pri čemu su potrebne blaže mjere obiteljsko-pravne zaštite te je roditeljima izrečena obiteljsko-pravna mjera upozorenja na pogreške i propuste u ostvarivanju skrbi o djetetu. Roditelji su upozoreni na dužnost redovitog uzdržavanja mlt. djeteta, na dužnost suzdržavanja od negativnih komentara o drugom roditelju u prisutnosti mlt. djeteta. Otac je upozoren da je dužan primjereno, bez imalo zastrašivanja i verbalne agresije, komunicirati s mlt. djetetom te suzdržavati se od svih oblika nasilničkog ponašanja na štetu i u prisutnosti mlt. djeteta.

Iz navedenog može se zaključiti da se radi o obitelji koja je opterećena konfliktnim odnosima bivših supružnika uz postojanje nasilja oca prema majci, a koji su usprkos navedenom u obveznom savjetovanju sklopili plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Međutim nakon razvoda braka oba roditelja ne postupaju u pogledu sadržaja plana vezano uz provođenje vremena sa djecom kao niti uzdržavanja djece. Također otac negativno govori o majci s ciljem emocionalnog udaljavanja djece od majke, opterećuje ih sadržajima neprimjerenima za djecu i sl.

Ovaj slučaj sadrži postojanje svih gore navedenih poteškoća, a koje u konačnici i rezultiraju potrebom izricanja mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta. Plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi kojeg su sklopili 2019.g. pokazao se neodrživim, međutim unatoč uputama stručnih radnika o potrebi sastavljanja novog sporazuma o roditeljskoj skrbi isto nisu učinili. Uvažavajući činjenicu da se radi o izrazito poremećenim

odnosima roditelja, a uz postojanje povremenog nasilničkog ponašanja oca, mišljenja sam da u pogledu roditelja obiteljska medijacije nije rješenje.

4.2. Analiza slučaja br.2.

Bračna zajednica supružnika I. i N.² sklopljena je 2006. godine. U braku je rođeno jedno zajedničko dijete mlt. V. (rođ.2006. god.). Supruga opisuje da su već nakon godine dana braka počeli narušeni partnerski odnosi budući da je suprug počeo učestalije konzumirati alkoholna pića. Ista iz prve bračne zajednice koja je razvedena ima jednu punoljetnu kćerku. Prvi brak razveden je radi narušenih odnosa uslijed suprugove nevjere i nasilničkog ponašanja.

Dana 24.11.2021. godine od strane policijske postaje Područni ured je zaprimio obavijest o nasilju u obitelji. Suprug je pod utjecajem alkohola, bio verbalno nasilan prema supruzi uslijed čega ju je primio rukom za rame i odgurnuo. Svađu je čula i njihova kćerka koja je bila u drugoj sobi. Od strane stručnih radnica Područnog ureda s roditeljima te mlt. djetetom obavljeno nekoliko savjetodavnih razgovora te terenski očevidi u kućanstvu oca i majke. Nakon navedenog događaja, supruga je s djetetom napustila zajedničko kućanstvo i preselila se u kućanstvo kćerke iz prethodnog braka. Navodi kako je svađi prisustvovala i mlt. kćerka koja je tada bila u svojoj sobi. Supruga opisuje da suprug u alkoholiziranom stanju više puta tjedno, zna doći s posla pod utjecajem alkohola ili pije kod kuće. Kada je u alkoholiziranom stanju, bude svadljiv, sve mu smeta, a uglavnom prigovara supruzi. Negira da je ikada bio verbalno ili fizički nasilan prema mlt. djetetu. Sa suprugom je napravljen plan sigurnosti budući da je odbila ponuđen smještaj u sigurnu kuću radi postojanja nasilničkog ponašanja od strane supruge. Navodi da se osjeća sigurno u kućanstvu kćerke iz prvog braka. Suprug negira fizičko nasilje prema supruzi, ali priznaje da su se toga dana posvađali. Priznaje da je bio u alkoholiziranom stanju, ali navodi kako od toga događaja nije pio alkoholna pića. Navodi kako alkohol konzumira samo prigodno. Isti izražava kajanje, tijekom savjetodavnog razgovora plače te želi da mu se supruga i kćer vrate. Pokušao je ostvariti kontakte s mlt. kćerkom, ali ona to odbija.

² Inicijali I. i N. su primijenjeni u svrhu anonimnosti

Tijekom terenskog očevida u kućanstvu obavljen je individualni razgovor s mlt. kćerkom koja je učenica srednje tehničke škole, smjer građevinski tehničar. Ista je emocionalno opterećena obiteljskom situacijom, u razgovoru o ocu odmah zaplače, navodi kako ga ne želi vidjeti jer se boji njegove reakcije i ne vjeruje mu. Izbjegava susret s ocem, ne želi mu odgovoriti ni na poruke. Zbog psihosomatskih teškoća sa spavanjem, koncentracijom i sniženim raspoloženjem uključena je u tretman psihoterapije. Kćerka opisuje kako je otac znao često biti u alkoholiziranom stanju tijekom čega bi bio verbalno agresivan prema majci, prigovarao svemu, a prepričava i događaj u kojem je otac krenuo sjekirom na nepoznat auto koji se okretao u njihovom dvorištu. Negira da je otac bio nasilan prema njoj, ali je često prisustvovala svađama između roditelja. Navodi kako je otac često postavljao očekivanja koja ona nije mogla zadovoljiti zbog čega se osjećala loše te je znao imati neprimjene izraze u njezinoj prisutnosti. Sa majkom opisuje dobar odnos, majka preuzima cjelokupnu skrb o njoj te ima osjećaj da ju razumije. Djevojčici je pružena stručna pomoć i podrška. Majka navodi kako primjećuje da je kćerka slobodnija i opuštenija otkad su napustile zajedničko kućanstvo. Majka je savjetovana o dužnostima prenošenja informacija o mlt. djetetu roditelju s kojim dijete ne živi te je upoznata s postupkom razvoda braka.

Uvidom u nalaz ambulantnog pregleda kliničkog psihologa vidljivo je kako je kod mlt. djeteta prisutna značajna razina generalizirane anksioznosti uz blaže do umjerene simptome disocijativnog izbjegavanja zbog emocionalnog zlostavljanja od strane oca. Preporučeno je pregled psihijatra kao i psihoterapijska podrška.

Dana 10.02.2022.g. supruga je pokrenula postupak obveznog savjetovanja prije razvoda braka. S obzirom na činjenicu postojanja nasilničkog ponašanja, supružnici su u navedenom postupku sudjelovali odvojeno. Unatoč izrazito poremećenim partnerskim odnosima uspjeli su sklopiti plan o zajedničkom roditeljskoj skrbi o mlt. kćerki. Sporazumno su uredili da će kćerka živjeti u kućanstvu majke, a da će vrijeme sa ocem provoditi svaki drugi vikend od petka u 18,00 sati do nedjelje do 18,00 sati, svaki drugi državni praznik i vjerski blagdan koji je neradni dan od 10,00 do 18,00 sati, sedam dana tijekom zimskih i ljetnih praznika. Preostalo vrijeme dijete će boraviti kod majke. Majka je inzistirala da prilikom predaje/preuzimanja djeteta bude nazočna kćerka iz prethodnog braka supruge. Roditelji su se sporazumjeli da će razmjenjivati informacije o djetetu usmeno, telefonskim putem i sms-om, a buduća sporna pitanja

rješavati će u sudskom postupku. Otac će doprinositi za uzdržavanje kćerke iznosom od 93,33 EUR mjesečno, uplatom na tekući račun majke. Bračna zajednica supružnika razvedena je u svibnju 2022.god.

Uvidom u Listu za procjenu sigurnosti i Listu za procjenu razvojnih rizika djeteta vidljivo je kako je mlt. kćerka sigurna, ali postoje rizični čimbenici srednje razine na strani roditeljskih i obiteljskih čimbenika te niska razina rizičnih čimbenika na strani mlt. djeteta. Čimbenici razvojnog rizika zbog obiteljskih okolnosti i obilježja roditelja, a koji su detektirani kao srednja odnosno visoka razina rizika su; nerazumijevanje razvojnih i emocionalnih potreba djeteta, izostanak redovitog kontakta između jednog roditelja i djeteta i sumnja na zlouporabu ili ovisnost roditelja o alkoholu ili drogama. Roditeljima je izrečena mjera stručne pomoći i potpore u ostvarivanju roditeljske skrbi u odnosu na mlt. kćerku u trajanju od 6 mjeseci odnosno razdoblju od ožujka do rujna 2022.god. Prema izvješćima voditeljice mjere oba roditelja bila su suradljiva, a mjerom su postignuti pozitivni pomaci u obitelji s obzirom da je većina postavljenih ciljeva bila ispunjena. Roditelji su ostvarivali zajedničku skrb o mlt. djetetu, ostvarivali primjerenu komunikaciju, a otac i kćer su ostvarivali redovne osobne odnose. Otac se tijekom provođenja mjere suzdržavao od pijenja alkohola i nasilničkog ponašanja. Kod mlt. djeteta vidljiv je velik napredak u odnosu prema ocu koja je počela ostvarivati redovite osobne odnose s ocem te su poboljšali svoj međusobni odnos. Zbog navedenog, stručni tim ovog Ureda procijenio je da nema potrebe za ponovnim izricanjem mjera obiteljsko pravne zaštite.

U prosincu 2022. g. majka je telefonski kontaktirala Područni ured navodeći kako ima teškoća sa bivšim suprugom koji je došao u alkoholiziranom stanju u njezino kućanstvo, bio prema njoj neugodan te joj predbacivao „što vozi nekog u autu“. Navodi kako je nije stigao vrijeđati jer je njezina sestra bila kod nje pa je otišao. Također navodi kako su ponovno počele teškoće s istim jer je ponovno počeo intenzivno piti, a pod utjecajem alkohola je svadljiv te učestalo zove nju i mlt. kćerku. U razgovoru s mlt. kćerkom, otac je većinom fokusiran na suprugu, ispituje dijete o majci te je opterećuje time. Zbog toga mlt. kćerka ponovno ne želi ići kod njega, a posljednji puta kada je otišla bilo je na poticaj majke, a kasnije se ljutila na majku jer je tjera kod oca, a njoj je ondje neugodno biti. Majka navodi kako joj je sve teže komunicirati s bivšim suprugom jer njihovi razgovori ne budu o mlt. kćerki već je on provocira i ispituje o njezinom

životu. Navodi kako se ona i kćerka, nakon što ih nazove u alkoholiziranom stanju, osjećaju uznemireno i u strahu da će im doći na kućnu adresu. Majka je savjetovana da u slučaju bilo kakvog nasilničkog ponašanja ili ponašanja koja im izazivaju neugodu i strah o tome obavezno obavijesti policiju kako bi zaštitila sebe i mlt. dijete.

Zbog istoga je saslušan otac koji navodi da je otišao na adresu bivše supruge jer mu se ista nije javljala 6 dana, a kćerka je trebala provesti nekoliko dana kod oca, ali negira da je bio u alkoholiziranom stanju. Navodi teškoće u komunikaciji sa bivšom suprugom koja mu ne želi odgovoriti na poziv, optužuje ga konzumira alkohol te ga isključuje u skrbi o djetetu. Otac je u razgovoru savjetovan te je upozoren na dužnost suzdržavanja od pijenja alkohola i uznemiravanja bivše supruge te na dužnost primjerene komunikacije s majkom mlt. djeteta. U razgovoru s majkom doznaje se kako otac i nadalje zna opterećivati kćerku neprimjerenim sadržajem i da ponovno konzumira alkohol zbog čega kćerka ne želi ići u kućanstvo oca. Majka navodi kako s bivšim suprugom komunicira SMS porukama, a na poruke koje se sadržajno ne odnose na dijete mu ne odgovara. Roditeljima je u više navrata pružena savjetodavna pomoć.

Nakon raskida bračne zajednice, majka i mlt. kćer su jedno vrijeme stanovale u kućanstvu kćerke iz prethodnog braka, a zatim su odselile u vlastitu kuću koju je majka kupila kreditom i koju samostalno uređuju.

Zaključno, radi se o obitelji u kojoj su narušeni obiteljski odnosi uzrokovani očevom prekomjernom konzumacijom alkoholnih pića uslijed čega je verbalno nasilan prema bivšoj supruzi, a u jednom navratu i prema mlt. kćeri. Otac je i dalje nekritičnog pogleda na prekomjerno pijenje alkoholnih pića. Kćerka je sada u manjoj mjeri opterećena obiteljskom situacijom nego ranije, ali verbalizira manjak volje za redovite osobne odnose s ocem zbog njegovih ponašanja koja joj se ne sviđaju. Kćerka je u psihoterapijskom postupku osnažena te se protekom vremena vrlo dobro nosila sa novim životnim okolnostima. U kućanstvu majke ima sigurno i stabilno obiteljsko okruženje.

Otac je iskazivo isključivo usmjerenost na partnerske odnose. Prvotno inzistira na pomirbi i nastavku bračne zajednice, ali ne uviđa svoje pogreške tijekom zajedničkog života odnosno ovisnost o alkoholu te nasilničko ponašanje. Iako potom prihvaća

razvod braka emocionalno nije u stanju „pustiti“ partnera, a čime opterećuje i ml. kćerku. Može se zaključiti da partnerske odnose stavlja na prvo mjesto zanemarujući pri tome potrebe djeteta. Njegovo ponašanje rezultiralo je odbijanjem djeteta za održavanjem osobnih odnosa, a uz savjetodavnu pomoć i podršku osobni odnosi se ostvaruju, ali u minimalnom opsegu.

Supružnici su planom definirali da će buduća sporna pitanja rješavati u sudskom postupku, a što smatram dobrim rješenjem. Mišljenja sam da rješavanje budućih spornih pitanja u obiteljskoj medijaciji ne bi bilo moguće iz nekoliko razloga. Nasilničko ponašanje od strane supruga koje je rezultiralo neravnotežom moći čime nisu zadovoljene pretpostavke za provođenjem obiteljske medijacije budući da bivša supruga i nadalje iskazuje strah prema njemu te izbjegava osobne kontakte. Sudionik koji se zbog bilo kojeg navedenog razloga nalazi u podređenom položaju u odnosu na drugog sudionika, najčešće je nemoćan i nesamostalan u donošenju odluke. Neravnoteža moći može dovesti do produbljivanja sukoba sudionika i stvaranja otpora za daljnju suradnju. Potpunu ravnotežu moći često je nemoguće dostići te postoji bojazan da će jedan od sudionika dominirati procesom medijacije. Osoba sa manje moći sklona je popuštati i biti pasivna u iznošenju vlastitih potreba. S obzirom da je medijacija postupak koji teži sklapanju sporazuma kojim bi se zadovoljile potrebe obje strane, u navedenom slučaju sporazum sklopljen između osoba kod kojih postoji izrazita neravnoteža moći vrlo vjerojatno neće biti u interesu „slabije“ strane u sukobu te takav sporazum može biti teško održiv. Neravnoteža moći između navedenih supružnika prilikom pokretanja obveznog savjetovanja bila je i u pogledu materijalne situacije. Suprug je imao siguran i dugotrajniji posao te vlastitu nekretninu u kojoj je obitelj stanovala, dok je supruga napuštanjem bračne zajednice bila primorana otići živjeti u kućanstvo punoljetne kćerke. Ista je imala posao tek kratkotrajno, ali u međuvremenu je dobila sigurnije zaposlenje te je uspjela kupiti skromniju, ali ipak vlastitu nekretninu gdje sada stanuje sa kćerkom. Također važno je napomenuti da suprugova ovisnost o alkoholu onemogućuje da isti racionalno sudjeluje u postupku jer i nadalje odbija liječenje.

4.3. Analiza slučaja br.3.

Supružnici D. i Ž.³ bračnu zajednicu sklopili su 2006. godine. U braku su rođene tri mlt. kćerke, a koje su tijekom razvoda u dobi od 15 godina, 11 godina i 9 godina. U svibnju 2020.g. supružnici su kod Područnog ureda pokrenuli postupak obveznog savjetovanja prije razvoda braka. Tijekom postupka doznaje se da supružnici ne žive zajedno unatrag nekoliko mjeseci, kao i da su njihovi odnosi narušeni oko 3 godine. Suprug D. trenutačno stanuje s novom partnericom. Iz razgovora se saznaje kako mlt. djeca ne prihvaćaju njegovu novu partnericu, pogotovo najstarija kćerka. Roditelji navode kako je ista u dva navrata čak fizički napala njegovu partnericu kada ju je srela. Opisuju da su djeca jedan vikend boravili kod oca, a tada ih njegova partnerica prilikom dolaska nije htjela niti pozdraviti zbog čega su majci izjavile kako ne žele više ići kod oca. Supruga Ž. navodi kako je suprugova nova partnerica dok je on nedavno boravio u zatvoru njoj i mlt. djeci slala poruke i njihove zajedničke fotografije.

Od strane stručnih radnika otac je upućen da razgovara s svojom sadašnjom partnericom vezano uz pristup prema mlt. djeci, dok je supruzi ukazano na potrebu poticanja mlt. djece na ostvarivanje osobnih odnosa s ocem te suzdržavanje od negativnog komentiranja oca i njegove nove partnerice. S obzirom na saznanja vezana uz najstariju kćerku s istom je od strane psihologinje obavljen savjetodavni razgovor te je djevojci pružena stručna podrška.

Roditelji su krajem svibnja 2020.g. sklopili plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi te su navedenim odredili da će zajedničke kćerke živjeti u kućanstvu majke. Kćerke će vrijeme sa ocem provoditi svaku srijedu od 13,00 do 18,00 sati, svaki drugi vikend od petka u 19,00 sati do nedjelje do 15,00 sati, svaki drugi državni praznik i blagdan te polovicu školskih praznika. Sporazumjeli su se da će otac dolaziti po djecu te ih vraćati u kućanstvo majke, dok će informacije o djeci razmjenjivati putem telefona. Buduća sporna pitanja rješavati će u obiteljskoj medijaciji. Otac će doprinositi za uzdržavanje iznosom od 133,33 EUR po djetetu.

³ Inicijali D. i Ž. su primijenjeni u svrhu anonimnosti

Krajem svibnja 2020.g. u Područni ured pristupio je otac kako bi izrazio nezadovoljstvo skrbi svoje supruge za njihovu zajedničku mlt. djecu. Naime, naveo je kako supruga ima novog partnera kod kojeg provodi većinu vremena, kao i na sezonskom poslu branja borovnica tijekom čega su mlt. djeca prepuštena sama sebi. Navodi kako je najstarija kćerka preuzela na sebe pripremanje obroka, a kućanstvo im je jako neuredno, navodno je u kući sve potrgano, odjeća je na podu, mačke uriniraju u kući i sl. Nadalje navodi kako bi htio da dio iznosa uzdržavanja uplaćuje najstarijoj kćerki na račun zato što ga je strah da će supruga novac potrošiti na preuređenje kuće u kojoj navodno planira živjeti s novim partnerom. Objašnjeno mu je kako to navedeno nije moguće te da je nužno da se doprinos za uzdržavanje uplaćuje na račun roditelja. Navodi kako bi htio da mlt. djeca žive s njim te kako svakodnevno viđa mlt. djecu. Objašnjena mu je procedura mijenjanja plana te je upućen na pokretanje tužbe u slučaju nepostizanja dogovora oko skrbi za mlt. djecu.

Odmah nakon što je otac otišao, u Područni ured je pristupila majka koja je u razgovoru navela kako je uzrujana zato što ju je suprug prije nazvao i naveo kako joj ne želi uplatiti puni iznos uzdržavanja te je tražio da polovicu ukupnog iznosa uzdržavanja uplati na račun njihove najstarije kćerke. Majka potvrđuje kako uređuje kuću u neposrednoj blizine one u kojoj sada žive i planira preseliti s mlt. djecom zato što joj suprug „ne da mira“. Ona je trenutačno zaposlena u branju borovnica, a kod brige za djecu i u kuhanju obroka joj pomaže i punica koji živi u istoj kući, ali u zasebnom domaćinstvu. Nadalje navodi kako suprug neprimjereno provodi vrijeme s mlt. djecom vodeći ih u kafić u selu koji je u vlasništvu njegove sestre, tvrdi kako se prošli petak pred mlt. djecom i potukao u navedenom kafiću. Njihova najmlađa zajednička kćer želi češće boraviti s ocem i tražila je da povremeno i prespava kod njega, ali on navodno stalno ima izgovore zbog kojih to nije moguće.

Brak supružnika razveden je u lipnju 2020.g. te je potvrđen plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi kojeg su sklopili.

U rujnu 2020. ponovno je obavljen savjetodavni razgovor s bivšim supružnicima Iz razgovora s njima saznaje se kako je njihov odnos narušen, kao i međusobna komunikacija. Bivša supruga navodi kako D. odbija komunikaciju s njom, ne javlja joj se na pozive i dogovara se s mlt. djecom vezano uz ostvarivanje susreta i druženja. D.

s druge strane tvrdi kako se povremeno ne javi na telefonske pozive bivše supruge kada radi, ali joj uzvratiti poziv kada vidi da ga je zvala. Zamjera joj što njen sadašnji partner dolazi u kućanstvo u kojem su skupa živjeli, a u zasebnim kućanstvima u sklopu kuće žive i njegova majka i sestra. Nadalje, tvrdi kako mu se njihova najstarija kćerka žalila da se majka i njen novi partner ljube i diraju pred njom zbog čega je ona jednom prigodom otišla spavati kod tete. Mlt. djeca ne dolaze u stan u kojem trenutno živi navodno zato što je stan jako malen i mlt. djeca nemaju gdje prespavati. Izrazio je namjeru za povratkom u kućanstvo u kojem je živio s bivšom suprugom, kao i da najstarija kćerka živi s njim. Negodovao je zbog iznosa uzdržavanja koji mu je određen zato što je smatrao kako bivša supruga isto ne troši namjenski za djecu, a smeta mu i što on povremeno plaća režije za kuću u kojoj živi.

U razgovoru je roditeljima objašnjeno kako su dužni međusobno komunicirati i razmjenjivati informacije o mlt. djeci, način komunikacije mogu odabrati sami (pozivi, SMS poruke), a ta komunikacija bi trebala biti jasna i usmjerena isključivo na djecu. Nadalje im je objašnjeno kako je izrazito bitno ml. djecu ne opterećivati njihovim neriješenim partnerskim problemima te kvalitetno provoditi vrijeme s njima, a sve u svrhu njihovog pravilnog psihofizičkog razvoja. Tijekom razgovora bivši supružnici su se smirili te se stekao dojam kako su si osvijestili važnost međusobne komunikacije i održavanja korektnog odnosa zbog čega je procijenjeno kako zasad nema potrebe za poduzimanjem mjera iz obiteljsko pravne zaštite prema roditeljima. Majka je također upućena kod pravnika Područnog ureda kako bi joj objasnio postupak pokretanja ovrhe u slučaju da bivši suprug neće podmirivati obvezu uzdržavanja.

U ožujku 2021.g. ponovno je pristupila majka kako bi prijavila poteškoće u odnosu s bivšim suprugom navodeći da isti ne uplaćuje redovito uzdržavanje za mlt. djecu te je zbog navedenoga pokrenula postupak ovrhe. Upućena je da se obrati pravniku Područnog ureda ukoliko naplata neće uspjeti niti preko ovrhe kako bi ju uputio na daljnje postupke i kako bi mlt. djeca mogla ostvariti pravo na privremeno uzdržavanje. Nadalje navodi kako je bivši suprug nedavno dobio dijete s novom partnericom i kako jako rijetko ostvaruje susrete i druženja s mlt. djecom, iako mlt. djeca to žele. Navodno njegovoj partnerici nije drago kada mu djeca dođu i ona s njima odbija komunikaciju. Majka nas je zamolila da obavimo razgovor s bivšim suprugom kako bismo ga pokušali potaknuti na češće ostvarivanje susreta i druženja s mlt. djecom.

Iz savjetodavnog razgovora sa ocem doznaje se da ne provodi redovito osobne odnose sa mlt. djecom sukladno sklopljenom planu, međutim da se s njima druži gotovo svaki dan, jer stanuju u blizini te kćerke dolaze same u njegovo kućanstvo ili ponekad dođe po njih. Opisuje da su prethodni dan prespavale u njegovom kućanstvu te da isto čine jednom tjedno. Opisuje da se djeca dobro slažu s njegovom izvanbračnom suprugom. Pričaju s njom, igraju se i maze sa njihovim nedavno rođenim sinom. Opisuje da ga je prije nekoliko dana najstarija kćerka nazvala, a u pozadini je čuo viku i buku. Vezano za uzdržavanje djece iznosi da uplaćuje koliko može jer trenutno ostvaruje malu plaću i ima ovrhu. Međutim, plaća kćerki učenički dom te kupuje djeci potrebnu odjeću i obuću. Od strane stručnih radnica ukazano mu je da djeca sukladno Konvenciji o pravima djeteta te prema Obiteljskom zakonu čl.119. st. 1. imaju pravo redovito ostvarivati osobne odnose s roditeljem s kojim ne žive, a sukladno čl. 95. st.1. i čl. 119. st.1. njegovo je pravo i dužnost ostvarivati osobne odnose sa djecom. Ukazano mu je da je za pravilan razvoj djece važno redovito ostvarivanje osobnih odnosa sa roditeljem s kojim ne žive, jer navedeno stvara osjećaj predvidivost i sigurnosti. Također mu je ukazano na dužnost uzdržavanja maloljetne djece sukladno čl. 288. st.1. Obiteljskog zakona.

Mišljenja sam da u konkretnom slučaju sklapanje gore navedenog plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi u postupku obveznog savjetovanja nije bilo u interesu supružnika kao niti djece. Roditeljima je evidentno bilo potrebno više vremena, a kako bi iskazali svoje vlastite potrebe, ali se ponajprije usmjerili na potrebe troje zajedničke djece. Uključivanje u obiteljsku medijaciju supružnicima bi pomoglo da plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi sadržajnije odgovara svim članovima obitelji, a zasigurno bi pomoglo u njihovoj međusobnoj komunikaciji i uvažavanju. Njihovi odnosi nakon prekida zajedničkog života još su opterećeni partnerskim odnosima, a iz razloga što su supruga Ž., a potom i suprug D. stupili u novu emocionalnu vezu, a prije nego li je brak formalno razveden. Iako su odnosi roditelja sada stabilni, isti se međusobno dogovaraju o načinu i vremenu ostvarivanja osobnih odnosa sa djecom. Unatoč uputama stručnih radnika isto nisu regulirali izmjenom plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi niti su se uključili u obiteljsku medijaciju iako su trenutno važećim planom definirali da će buduća sporna pitanja rješavati u navedenom postupku.

4.4. Analiza slučaja br.4.

T. i V.⁴ sklopili su brak tijekom 2014.g., a u istom je rođeno dvoje maloljetne djece. U trenutku razvoda djeca su bila u dobi od 2 godine (djevojčica) i 4 godine (dječak). Krajem 2017.g. počinju poteškoće u partnerskim odnosima supružnika. Nakon isteka porodiljnog dopusta supruga V. se zapošljava kao konobarica. Prema navodima supruga ista od tada još u većoj mjeri zanemaruje održavanje stambenog prostora, ali i higijenu njihove mlt. djece uključujući kupanje, umivanje, adekvatnu prehranu i dr. Supruga često kući nije dolazila odmah nakon završetka radnog vremena, već bi ostajala u kafiću. Najčešće je bila u muškom društvu te je konzumirala alkohol. Suprug je iz posla dolazio oko 17,00 sati zbog čega je bio primoran zatražiti i pomoć vlastite sestre u skrbi oko djece, a radi ponašanja supruge, njezine neadekvatne skrbi o djeci odnosno čestog izbivanja iz kuće. Pod utjecajem alkohola, supruga je povremeno prigovarala suprugu, vrijeđala ga, omalovažavala i sl.

Supruga je u kolovozu 2018.god. pri Područnom ured pokrenula postupak obveznog savjetovanja prije razvoda braka od kojeg je odustala navodeći kako su ona i suprug riješili partnerske probleme.

Područni ured je dana 24.10.2018.god. od strane policijske postaje obavješten o nasilju u obitelji. Iz razgovora sa supružnicima doznaje se kako je između njih, nakon dolaska sa djevojačke i momačke večeri njihovih prijatelja, izbio verbalni sukob u noćnim satima. Suprug navodi da je uslijed svađe supruga na njegov automobil bacila ciglu te da je prilikom navedenog bila pod utjecajem alkohola. Djeca sukobu nisu bila prisutna jer su te noći prespavali u obitelji djeda po ocu. Prekršajni sud presudio je da je supruga kriva te joj je izrečena novčana kazna u iznosu od 1 000 kn, dok je suprug oslobođen optužbe za nasilje u obitelji.

Krajem studenog 2018.god. suprug je podnio zahtjev za obvezno savjetovanje prije razvoda braka. Tijekom postupka obveznog savjetovanja suprug iznosi kako je dana 17.12.2018.god. supruga V. uslijed verbalnog sukoba u nazočnosti njihove mlt. djece razbila tanjure bacivši ih na pod. Isti smatra kako supruga ne zna voditi brigu o mlt.

⁴ Inicijali T. i V. su primijenjeni u svrhu anonimnosti

djeci objašnjavajući kako je jednu večer mlt. sina pomokrenog zatekao kako spava u dnevnoj sobi na garnituri (što je potkrijepio i fotografijom) dok su supruga i kćerka spavale u spavaćoj sobi. Dana 04.01.2019.god. prilikom drugog sastanka obveznog savjetovanja, T. je stručnim radnicama puštao audio snimke u kojima se jasno čuje kako je supruga u prisutnosti mlt. djece bila verbalno agresivna prema njemu. Nadalje, isti opisuje kako je tada bila i pod utjecajem alkohola. Supruga negira zanemarujuće ponašanje naspram mlt. djece te ističe da želi nastaviti zajednički život i riješiti razmirice sa suprugom.

Međutim supruga u konačnici ipak napušta bračnu zajednicu te iznajmljuje stan. Odnos i komunikacija supružnika i nadalje je usmjerena na njihov partnerski odnos, a ne na potrebe djece te se međusobno optužuju za propuste u roditeljskoj skrbi. U tijeku postupka obveznog savjetovanja nisu uspjeli sklopiti plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Usprkos postajanju nasilja oboje su se usuglasili da žele pokušati sklopiti plan u obiteljskoj medijaciji, a da će do tada mlt. djeca u jednakoj mjeri živjeti sa oba roditelja. Oboje supružnika pokušavaju se usmjeriti na potrebe djece, a u manjoj mjeri su opterećeni partnerskim odnosom i usmjeravaju se na sudski postupak i pravne okvire razvoda. S obzirom da niti jedan od roditelja ne želi popustiti od svojih očekivanja, isti su u procesu obiteljske medijacije sklopili plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi u kojem su se sporazumjeli da će mlt. sin i kćerka imati prebivalište na očevoj adresi, a s majkom će provoditi uzastopce po četiri dana, polovinu blagdana i po dva tjedna godišnjeg odmora u kontinuitetu. Planom o zajedničkoj roditeljskoj skrbi između roditelja je dogovoreno da je jedan drugome na ime uzdržavanja uplaćivati iznos od 80 EUR mjesečno po djetetu.

Međutim provedba te sam sadržaj plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi nisu bili realni te niti jedan od roditelja u konačnici nije bio zadovoljan. Djeca s obzirom na dob nisu imala potrebnu stabilnost, osjećali su zbunjenost u pogledu mjesta stanovanja, a što u navedenom slučaju za mene kao socijalnog radnika i budućeg obiteljskog medijatora predstavlja i potencijalno etičko pitanje. Majka se često nije pridržavala plana, te djeca nisu imala jasnu predodžbu kada će sa istom ostvarivati osobne odnose. Mišljenja sam da planovi o zajedničkoj roditeljskoj skrbi prema kojima je vrijeme djeteta sa oba roditelja određeno na ovakav način, može funkcionirati kod djece starije životne dobi odnosno roditelja čija su mjesta stanovanja minimalno

udaljena. Iako su pretpostavke za provođenjem medijacije bile ispunjene, mišljenja sam da je u konkretnom slučaju nedostajao prethodni savjetodavni rad sa roditeljima, a kojim bi im ukazano na eventualne poteškoće pri provođenju ovako sklopljenog plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Prema navodima oca plan je sklopljen na brzinu, bez dovoljno prethodnog promišljanja od strane roditelja i njihove usmjerenosti za potrebe zajedničke mlt. djece te tijekom prvog medijacijskog susreta. Također se doznaje da u procesu obiteljske medijacije suprug nije spomenuo da je majka sklona prekomjernom konzumiranju alkohola, da djecu povremeno vozi u automobilu u opitom stanju, a što je za njega kao oca predstavljalo veliku zabrinutost za sigurnost djece. Pretpostavka je da je nedostatak informacija o funkcioniranju obitelji također predstavlja poteškoću medijatoru u provođenju medijacije. Otac i nadalje izražava nezadovoljstvo radi postojećeg plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, budući da djeca u većoj mjeri provode u njegovom kućanstvu, dok u kućanstvu majke borave isključivo kada je ona to zbog poslovnih obveza u mogućnosti, bez prethodnog dogovora. Kako bi djeca nastavila i minimalno viđati majku, otac ih odvozi u kućanstvo majke te dolazi po njih, a u vrijeme kada majci to odgovara. Također je evidentno da je visina uzdržavanja za djecu od strane roditelja utvrđena u jednakim iznosima, a što u stvarnosti znači da otac i u materijalnom smislu uglavnom brine od djeci jer ista u većoj mjeri borave kod oca. Zbog navedenog otac je razmišljao o ponovnom pokretanju postupka obveznog savjetovanja, a radi promjene postojećeg plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi navodeći da želi da se odredi da djeca stanuju u njegovom kućanstvu, te da ostvaruju osobne odnose sa majkom u točno određene termine prosječno 2-3 puta tjedno. U siječnju 2019.god. od strane stručnih radnica obavljen je terenski očevid na adresi stanovanja oca i mlt. djece.

Obzirom da je od strane stručnih radnica primijećeno neadekvatno ponašanje roditelja u odnosu na mlt. djecu te su uočeni propusti u obavljanju roditeljske skrbi, roditeljima je dana 07.02.2019.god. izrečeno upozorenje na pogreške i propuste u ostvarivanju roditeljske skrbi. Roditelji su upozoreni da su dužni suzdržavati se od nasilničkog ponašanja u nazočnosti mlt. djece, pravovremeno zadovoljavati potrebe mlt. djece (redovita priprema i pravilni obroci za mlt. djecu, redovito održavanje osobne higijene mlt. djece), redovito održavati stambeni prostor urednim te osigurati dnevnu rutinu mlt. djece (redovitost i priprema mlt. djece za odlazak na spavanje).

U travnju 2019.god. bračna zajednica supružnika je razvedena te je odobren plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Plan je sklopljen u postupku obiteljske medijacije u Obiteljskom centru.

Dana 16.05.2019.god. u Područni ured pristupio je otac kako bi prijavio sumnju na zlostavljanje od strane bivše supruge prema njihovom zajedničkom sinu. Otac navodi kako majka sa njihovom mlt. djecom ne ostvaruje redovito osobne odnose unatoč tome što ju on na to potiče te djeca kod nje provedu najviše dva dana kada ih vrati u njegovo kućanstvo. Također navodi kako je od svojeg susjeda dobio informaciju da je bivša supruga njihovog sina dana 10.05.2019.god. u večernjim satima za kaznu stavila na hodnik ispred ulaznih vrata gdje je morao stajati oko 30 minuta u mraku zbog čega je dječak zbog straha plakao. Također iznosi kako je od iste osobe dobio informaciju da se iz njezinog stana učestalo čuje dječji plač i vrisak te vika od strane bivše supruge prema djeci. Otac je sa sinom obavio razgovor i pitao ga da li je kod mame bio u kazni na što mi je on potvrdno odgovorio. Od sina je doznao da ga je mama gutila što je pokazivao na svojem vratu te je ocu rekao da je preokrenuo stolac i da je bio u kazni u mraku. Otac u razgovoru sa stručnim radnicama iznosi da je tijekom zajedničkog života sa bivšom suprugom, ista povremeno znala vikati na djecu ili bi ih grubo primila za ruku i povukla što je on pokušavao zaustaviti. Također navodi kako djecu oblači neprimjereno vremenskim uvjetima te da ne brine adekvatno o njihovoj higijeni.

Obavljen je terenski očevid na adresi stanovanja majke gdje su bila i mlt. djeca, a prilikom kojeg je negirala bilo kakav oblik kažnjavanja mlt. djece.

Stručni tim Područnog ureda zaključio je da djeca odrastaju u nesređenoj obiteljskoj dinamici separiranih roditelja te su prisustvovali roditeljskim sukobima. Roditelji su nakon razvoda braka nastavili komunicirati i razmjenjivati informacije o djeci, ali su i dalje imali poteškoće u međusobnoj komunikaciji na razini roditeljstva: Također su postojale sumnje u neprimjerene odgojne postupke majke te je zbog svega navedenog roditeljima izrečena mjera stručne pomoći i potpore u ostvarivanju skrbi o mlt. djeci u trajanju od šest mjeseci.

Radi sumnje na neprimjereno kažnjavanje mlt. djece od strane majke, uputili su roditelje da djecu uključe u tretman Poliklinike za zaštitu djece Grada Zagreba, a što su i učinili.

Otac je u veljači 2020. pokrenuo obvezno savjetovanje prije pokretanja ostalih sudskih postupaka zbog promjene plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi (tražio je samostalno ostvarivanje roditeljske skrbi). Međutim, majka se na zakazanim terminima nije pojavljivala zbog čega je okončan navedeni postupak, a otac je upućen na pokretanje sudskog postupka tužbom. Iz razgovora s njim saznalo se kako majka od siječnja 2020. nije ostvarila susret i kontakt s mlt. djecom te odbija sudjelovati u podmirenju troškova vrtića za djecu.

U svibnju 2020.g. ostvaren je telefonski kontakt s bivšim supružnicima s obzirom na epidemiološku situaciju. Otac navodi kako majka i dalje ne ostvaruje osobne odnose s mlt. djecom niti se interesira za njih. Mlt. djeca povremeno pitaju za majku, a on im tada njeno nejavljanje opravdava epidemiološkom situacijom. Naveo je kako mlt. djeca uredno svakodnevno funkcioniraju i pohađaju vrtić. Spomenuo je kako je pokrenuo sudski postupak kojim traži samostalno obnašanje roditeljske skrbi i smanjenje opsega susreta i druženja majke s mlt. djecom. S majkom je od strane stručne radnice nakratko uspostavljen telefonski kontakt, ali nije mogla razgovarati zato što je bila na poslu u kafiću te je dogovoren drugi termin kontakta, ali se nakon toga više nije javljala na pozive. S obzirom na navedeno, poslana joj je pismena obavijest u kojoj joj je ukazano na njene roditeljske obveze u odnosu na mlt. djecu.

Nadležni općinski sud donio je presudu u kojoj je određeno kako će zajednička djeca živjeti s ocem. Nadalje je određeno kako će majka plaćati 133,33 EUR za uzdržavanje za svako dijete.

Dana 7.5.2021. zaprimili smo obavijest nadležnog općinskog suda da je otac pokrenuo postupak lišenja roditeljske skrbi bivše supruge u odnosu na njihovu zajedničku mlt. djecu.

Nastavno na navedenu obavijest, Područni ured je u nekoliko navrata pokušao stupiti u kontakt sa majkom, a za potrebe izrade izvješća o roditeljskoj skrbi, ali se

imenovana nije odazivala na pismene pozive niti ih je preuzimala. Također su u nekoliko navrata pokušani terenski obilasci, ali bez uspjeha.

Iz razgovora sa ocem doznaje se kako majka nije ostvarila susret i kontakt s mlt. djecom od siječnja 2020.god. On ne uspijeva s njom stupiti u kontakt s obzirom da ga je blokirala na društvenoj mreži i odbija mu se javiti na mobitel. Mlt. djeca u vrtiću uredno funkcioniraju i dobro se slažu s drugom djecom. Otac ih svako jutro prije posla odvodi u vrtić te dolazi po njih u poslijepodnevnim satima. Vrijeme u kućanstvu provode na način da se igraju, odlaze na izlete i sl. a u brizi za djecu povremeno mu pomažu sestra i susjeda. Obavljen je razgovor s mlt. djecom bez prisutnosti oca od strane psihologinje Područnog ureda.

Otac je u potpunosti preuzeo skrb o mlt. djeci, brine o njihovim svakodnevnim potrebama, pohađanju vrtića i zdravstvenim potrebama djece. Majka grubo krši roditeljsku odgovornost, dužnost i prava. Ista je napustila mlt. djecu te s njima ne ostvaruje osobne odnose ni na koji način. Također se nije odazivala na sudska ročišta kao niti na razgovore u Područni ured niti je opravdavala svoje nedolaske. Odlukom nadležnog općinskog suda majka je lišena prava na roditeljsku skrb u odnosu na mlt. kćerku i sina, a navedena odluka postala je pravomoćna dana 28.10.2021.godine. Također je protiv imenovane u tijeku kazneni postupak radi neplaćanja uzdržavanja za djecu, kao i kazneni postupak za kazneno djelo Povreda prava djeteta.

5. ZAKLJUČAK

Zakonske promjene koje su uvedene Obiteljskim zakonom iz 2015.g. znatno su utjecale na cijeli niz promjena. Temeljem analize sadržaja dokumentacije, ali i iskustva rada u Odjelu za djecu, mlade i obitelj, mišljenja sam da se samo poimanje razvoda braka promijenilo. Sa odgovornosti „društva”, odgovornost je prebačena na roditelje. Polazi se od stajališta da su upravo roditelji ti koju mogu donijeti najbolje odluke za svoju djecu u pogledu odluke o tome s kojim će roditeljem dijete stanovati, ostvarivanju osobnih odnosa te uzdržavanju odnosno da samostalno urede način ostvarivanja roditeljske skrbi u situaciji razdvojenog roditeljstva.

Usmjerenost stručnjaka više nije na pomaganju roditeljima da razriješe svoje narušene partnerske odnose već je u fokusu djeteta (savjetovanje roditelja kako postupati prema djetetu tijekom razvoda, kako da vode računa o najboljem interesu djeteta i dr.). Roditelji se usmjeravaju na sklapanje sporazuma i plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, a ustanove interveniraju tek kada su pravo ili dobrobit djeteta ugroženi.

Cilj ovog rada bio je prikazati postupak donošenja planova o zajedničkoj roditeljskoj skrbi u postupcima obveznog savjetovanja prije razvoda braka i obiteljske medijacije. U svezi navedenog iznesen je i objašnjen zakonodavni okvir provođenja navedenih postupaka u Republici Hrvatskoj.

Jedan od ciljeva bio je uočiti i utvrditi sličnosti i razlike u sadržaju planova o zajedničkoj roditeljskoj skrbi donesenih u navedenim postupcima. Analiza sadržaja sklopljenih planova ukazuje da su gotovo svi planovi sklopljeni tijekom postupka obveznog savjetovanja prije pokretanja postupka razvoda braka (40 planova) dok je tek 1 plan sklopljen u postupku obiteljske medijacije. Utvrđeno je djeca nakon razvoda braka ostaju najčešće živjeti u kućanstvu sa majkama. U gotovo polovici slučajeva, roditelj s kojim dijete ne stanuje ostvaruje kontakt sa djetetom vrlo rijetko i rijetko. Učestalo i vrlo učestalo u tek 6 slučajeva, a u jednakoj mjeri (naizmjenično kod svakog od roditelja u trajanju od tjedan dana) tek u 5 slučajeva. U samo 10 planova o zajedničkoj roditeljskoj skrbi vremena roditelja s djetetom s kojim ne stanuje uređeno je na specifičan način. Uvidom u sklopljene planove o zajedničkoj roditeljskoj skrbi utvrđeno je da su roditelji sporazumno odredili da će buduća sporna pitanja u odnosu na roditeljsku skrb rješavati u obiteljskoj medijaciji i to u čak 34 sklopljena plana, zatim uz pomoć zajedničkog odvjetnika ili druge osobe od zajedničkog povjerenja u 6 planova te je tek iz 1 plana vidljivo da će ista pokušati riješiti u sudskom postupku. Međutim iz dokumentacije Područnog ureda nije utvrđeno da je itko od roditelja buduća sporna pitanja pokušao riješiti u obiteljskoj medijaciji. Vezano uz razmjenu informacija u vezi s djetetom, što je obvezan sadržaj plana, dobiveni su podaci da je u 34 slučaja sklopljen sporazum o navedenom pitanju dok je u ostalim slučajevima izostavljen. U pogledu uzdržavanja stječe se dojam da su u pojedinim slučajevima dogovoreni iznosi uzdržavanja ispod iznosa uzdržavanja koji je određen Odlukom o tablici o prosječnim potrebama maloljetnog djeteta koju donosi nadležno ministarstvo. Također u manjem

broju slučajeva roditelji su se sporazumjeli da su oboje obveznici uzdržavanja i to u jednakim iznosima te se pretpostavlja da navedene iznose prebijaju te niti jedan od roditelja ne uplaćuje uzdržavanje. Mišljenje djeteta vezano za sklapanje plana je omogućeno u svim situacijama, osim u slučaju dvanaestero djece radi njihove kronološke dobi.

Važno je naglasiti da su planovi uglavnom popunjeni tek u pogledu obveznog sadržaja, dok se o dodatnim sadržajima plana roditelji uglavnom nisu sporazumijevali. Uočava se generalizacija u pogledu sadržaja plana, a tek mali broj planova obuhvaća sadržaje oko kojih su se roditelji sporazumjeli, a odgovaraju specifičnim potrebama roditelja i djeteta. Navedeni planovi su detaljniji naročito u pogledu sadržaja koji se odnosi na vrijeme koje će dijete provoditi sa svakim od roditelja, ali i na sporazumne odluke u pogledu primjerice školovanja i liječenja.

S obzirom da postupak obveznog savjetovanja traje najviše do tri susreta može se zaključiti da upravo kratkotrajnost postupka dovodi do nedovoljno specifično određenih planova o zajedničkoj roditeljskoj skrbi koji udovoljavaju specifičnim potrebama roditelja i djece. Roditelji nemaju dovoljno vremenskog prostora kako bi iznijeli svoje osobne stavove i potrebe, a s druge strane kratkotrajnost postupka onemogućuje im potrebno vremensko razdoblje za prevladavanje stresne situacije koja postoji radi gubitka partnera, prekida zajedničkog života, kao i za prevladavanje svih ostalih emocionalnih, socioekonomskih i drugih posljedica razvoda braka. U prvoj fazi razvoda uglavnom roditelji nisu u mogućnosti odvojiti partnersku od roditeljske uloge. Mišljenja sam da stručni radnici Područnih ureda svakako u premalo situacija upućuju roditelje na mogućnost uključivanja u obiteljsku medijaciju, a jedan od razloga je svakako i nedovoljno znanja o obiteljskoj medijaciji. S druge strane pojedinim bračnim partnerima u interesu je da se razvod braka što prije završi radi primjerice nove emocionalne veze, želje za prekidom zajedničkog života uslijed izrazito poremećenih partnerskih odnosa zbog čega žele plan što prije sklopiti tijekom postupka obveznog savjetovanja. Partneri često nemaju informaciju o trajanju postupka obiteljske medijacije kao i da plan u navedenom postupku mogu sklopiti relativno brzo.

Analizirajući planove o zajedničkoj roditeljskoj skrbi u jednom Područnom uredu, ali i na temelju profesionalnog iskustva koje sam stekla u radu u stručnoj cjelini za djecu,

mlade i obitelj postavljam si pitanje jesu li sklopljeni sporazumi roditelja uvijek u interesu djeteta. Stručni radnik tijekom postupka obveznog savjetovanja prije pokretanja postupka razvoda braka dužan je ukazati roditeljima da neki od njihovih prijedloga nisu u potpunosti u skladu sa interesima djeteta te im savjetovati da prilikom sklapanja sporazuma odnosno plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi obrate veću pozornost na navedeno. Roditelji se također sami interesiraju i traže savjet od stručnih radnika koji se prvenstveno odnose na pitanja o tome gdje će dijete živjeti i kako će ostvarivati kontakte sa roditeljem s kojim dijete ne stanuje. U navedenim situacijama stručni radnici imaju legitimitet „miješati se“ i savjetovati. U praksi, roditelji često imaju prijedloge da djeca u istom opsegu stanuju kod oba roditelja ili pak da se braća i sestre razdvajaju te na taj način svaki od roditelja brine o jednom od djeteta. Isti se upoznaju sa činjenicom da navedeno najčešće nije u potpunosti u skladu sa djetetovim potrebama, ali dopuštajući im da u konačnici sami odluče o sadržajima plana ili sporazuma. Stručni radnik, ali i obiteljski medijator ukoliko se plan donosi u navedenom postupku, trebaju biti profesionalci koji neće iznositi vlastite prijedloge, već će sudionicima osigurati samostalnost u sklapanju dogovora na način kako oni to žele. Usprkos navedenom mišljenja sam da je pozicija obiteljskog medijatora u pogledu navedenog pozitivnija budući da isti ima mogućnost sa sudionicima u više navrata provjeriti da li je sporazum u interesu svih strana, pa i djeteta. Navedeno kako čini sudionike sigurnijima u svoju odluku s druge strane olakšava obiteljskom medijatoru da prihvati kako je odgovornost za sklapanje sporazuma isključivo na samim sudionicima. Odgovornost je nadalje i na sudu, koji je dužan provjeriti valjanost sporazuma te koji ga u konačnici i potvrđuje.

Zabrinjavajuća je činjenica da iako sedam analiziranih planova o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ne sadrže opis razmjene informacija, navedeni su ipak odobreni od strane nadležnog suda te su ovršna isprava. Iako su partneri tijekom obveznog savjetovanja upoznati sa sadržajem plana i važnošću dogovora u pojedinim njegovim segmentima naročito onima koji su obvezni, u ovom slučaju nameće se pitanje odgovornosti suda da sklopljene planove provjeri te da odobri samo one koji sadrže sve potrebno kao i one koji su sklopljeni u interesu djeteta. Tako je primijećeno da sud nije odbio odobriti potpisani plan iako je iznos uzdržavanja oko kojeg su se roditelji sporazumjeli znato niži od iznosa koji je utvrđen u tablici o prosječnim potrebama maloljetnog djeteta.

U pogledu sporova vezanih uz donošenje odluka o sadržajima roditeljske skrbi kao što je i razvod braka smatram izrazito važnom edukaciju sudaca obiteljskih sudova o mogućnostima i primjeni postupka obiteljske medijacije jer i oni imaju mogućnost da tijekom trajanja sudskog spora roditeljima predlože uključivanje u obiteljsku medijaciju radi mogućnosti eventualnog sklapanja sporazuma. Navedeno ima više dobrih, a koja se odnosi na činjenicu da ukoliko roditelji sklope sporazum u obiteljskoj medijaciji, sudac navedeni sporazum može odobriti što suda olakšava rad, a roditeljima troškovi sudskog spora mogu biti znatno niži. Na temelju ove analize kao i tijekom profesionalnog rada nemam saznanja da postoji slučaj da su roditelji od strane suda upućeni na obiteljsku medijaciju.

Osim sudaca niti sami stručnjaci u sustavu socijalne skrbi, nemaju dovoljno znanja o obiteljskoj medijaciji odnosno o kakvoj se profesionalnoj vještini radi, ne znaju osnovne pretpostavke nužne za provođenje obiteljske medijacije te o njoj ne razmišljaju kao alatu koji može pomoći korisnicima u prevladavanju obiteljskih teškoća i sukoba. Stručnjaci naročito iz odjela novčanih davanja i odjela za odrasle osobe ukoliko i imaju minimalna znanja, o obiteljskoj medijaciji znaju tek kao o postupku u okviru razvoda braka.

Osim navedenog cilj ovog specijalističkog rada bio je detektirati poteškoće provedbe planova o zajedničkoj roditeljskoj skrbi te potrebe za intervencijama sustava socijalne skrbi nakon sklapanja plana. Analizom je utvrđeno da su intervencije odnosno mjere zaštite prava i dobrobiti djeteta bile nužne u čak 15 slučajeva od ukupno 41 obitelji. Dobiveni su podaci da su razlozi izricanja mjera, kao i potrebe usluga savjetodavnog rada tijekom postupka razvoda braka poteškoće radi ostvarivanja osobnih odnosa djeteta s roditeljem, postojanje neprikladnih ponašanja roditelja prema djetetu s ciljem udaljavanja djeteta od drugog roditelja, problemi vezani uz plaćanje uzdržavanja djeteta, poteškoće u komunikaciji roditelja i dr. Radi boljeg uvida u navedene razloge provedena je analiza četiri slučaja iz prakse, a koji su odabrani kao ilustrativni primjer mogućih poteškoća nakon sklopljenog plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Svaki od primjera prikazuje jednu različitu intervenciju sustava socijalne skrbi; usluga savjetovanja, mjera upozorenja, mjera stručne pomoći i potpore u ostvarivanju skrbi o djetetu i mjera lišenja prava na roditeljsku skrbi. Ono što smatram

važnim napomenuti da je u pojedinim slučajevima primijećeno da sadržaj sklopljenog plana u postupku obveznog savjetovanja tijekom primjene nije odgovarao potrebama sudionika, a što je dovelo i do kasnijih konfliktnih situacija među roditeljima. Mišljenja sam da bi u takvim slučajevima uključivanje roditelja u obiteljsku medijaciju moglo pridonijeti poboljšanju komunikacije roditelja kao i pozitivno utjecati na njihov međusobni odnos. Navedenim bi se moguće izbjegla potreba za izricanjem blažih mjera za zaštitu prava i interesa djeteta kao što je primjerice mjera upozorenja na propuste u roditeljskoj skrbi.

Povećanje broja mjera u Područnom uredu tijekom razvoda braka, a imajući u vidu gore navedeno, ukazuje na pozitivne pomake u pogledu osiguravanja bolje zaštite prava i interesa djece. Osim zakonskih promjena, smatram da je podizanje svijesti o nužnosti zaštite djece od strane društva, kontinuirane edukacije stručnjaka, donošenje Pravilnika o mjerama zaštite osobnih prava i dobrobiti djeteta (NN 123/215, 87/2022) kao i smjernica u radu također pridonijelo navedenim pomacima.

U pogledu poduzimanja mjera obiteljsko pravne zaštite stručnjacima iz sustava socijalne skrbi nužna je stručna podrška, programi i edukacije usmjereni na povećanje njihovih kompetencija, ujednačavanje postupak procjenjivanja, odlučivanja kao i praćenja provedbe mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta.

Pozitivne pomake zasigurno će donijeti i obiteljska medijacija koja je po meni još uvijek u začetima razvoja u hrvatskom društvu. Smatram da je potrebna što kvalitetnija promocija obiteljske medijacije na način da se javnost informira o njezinim prednostima kao što su samostalnost u odlučivanju, utjecaj na kvalitetniju komunikaciju, razvijanje pozitivnog roditeljskog partnerstva, veća vjerojatnost postizanja sporazuma, usmjerenost na budućnost i dr. U pogledu obiteljske medijacije važna je kontinuirana edukacija stručnjaka iz sustava socijalne skrbi i pravosuđa.

LITERATURA

1. Ajduković, M. (2015). Pomoć roditeljima u zaštiti dobrobiti djeteta. Zagreb: Društvo za psihološku pomoć i Ured UNICEF-a za Hrvatsku
2. Ajduković, M., Sladović Franz, B. (2021). Sigurnost i dobrobit djeteta: Strukturirani pristup zaštiti djece u sustavu socijalne skrbi. Zagreb: Društvo za psihološku pomoć i Ured UNICEF-a za Hrvatsku
3. Brajša-Žganec, A., Lopižić, J. i Penezić, Z. (2014). Psihološki aspekti suvremene obitelji, braka i partnerstva. Zagreb: Hrvatsko psihološko društvo
4. Breber, M. i Sladović Franz, B. (2014). Uvođenje obiteljske medijacije u sustav socijalne skrbi- perspektiva stručnjaka. Ljetopis socijalnog rada, 21(1), 123-152.
5. Čulo Margaletić, A. (2021). Obvezno savjetovanje i obiteljska medijacija kao oblici obiteljskopravne pomoći obitelji u krizi. Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske, Vol XII, No 1., 67-82. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/clanak/379064>
6. Čulo Margaletić, A. (2017). Prava djeteta u obiteljskoj medijaciji, Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske, Vol. VIII, No. posebni broj. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/clanak/282490>
7. Državni zavod za statistiku (2023) Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2022., dostupno na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: <https://podaci.dzs.hr/2023/hr/58059>
8. Državni zavod za statistiku (2021) Stopa razvoda u EU, dostupno na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: <https://web.dzs.hr/demography/bloc-4b.html?lang=hr>
9. Emery, R.E. (2004) The truth about children and divorce, U: Rešetar, B., Komentar Obiteljskog zakona, I.knjiga (467-475), Organizator Zagreb
10. Ernečić, M., Patrčević, S. (2013). Razvod- pogled iznutra, Koprivnica Udruga za pomoć djeci i mladeži „Prijatelj“ Koprivnica
11. Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike (2024). Godišnje statističko izvješće u Republici Hrvatskoj u 2019. godini, dostupno na mrežnim stranicama Ministarstva rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike <https://mrosp.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/MDOMSP%20dokumenti/Go>

disnje%20statisticko%20izvjesce%20u%20Republici%20Hrvatskoj%20u%202019%20godini.pdf

12. Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike (2024). Godišnje statističko izvješće u RH za 2020. godinu, dostupno na mrežnim stranicama Ministarstva rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike <https://mrosp.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Socijalna%20politika/Odluke/Godisnje%20statisticko%20izvjesce%20u%20RH%20za%202020.%20godinu.PDF>
13. Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike (2024). Godišnje statističko izvješće za 2021. godinu, dostupno na mrežnim stranicama Ministarstva rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike <https://mrosp.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Socijalna%20politika/Odluke/Godisnje%20statisti%C4%8Dko%20izvje%C5%A1%C4%87e%20za%202021.%20godinu.pdf>
14. Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike (2024). Godišnje statističko izvješće o primijenjenim pravima socijalne skrbi u 2022. godini, dostupno na mrežnim stranicama Ministarstva rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike <https://mrosp.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Glavno%20tajni%C5%A1tvo/Godi%C5%A1nje%20izvje%C5%A1%C4%87e%202022/Godi%C5%A1nje%20statisti%C4%8Dko%20o%20primijenjenim%20pravima%20socijalne%20skrbi%202022.pdf>
15. Horvat, K., Šipek, T. (2021). Ljubavna mržnja: Psihodinamika odnosa visokokonfliktnih parova u razvodu. Ljetopis socijalnog rada 2022., 29 (2), 305-325.
16. Hrabar, D., Korać Graovac, A., Omejec, J., Majstorović, I., Čulo Margaletić, A., Šimović, I. (2021). Presude o roditeljskoj skrbi Europskog suda za ljudska prava protiv Republike Hrvatske. Biblioteka Monografije
17. Kamenov, Ž. i Jugović, I. (2011). Percepcija, iskustvo i stavovi o rodnoj (ne)ravnopravnosti u obitelji, u: Kamenov, Ž. i Galić, B. (Ur.). Rodna ravnopravnost i diskriminacija u Hrvatskoj: Istraživanje «Percepcija, iskustva i stavovi o rodnoj diskriminaciji u RH». Zagreb: Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH

18. Karačić, Š. (2021). Mjere obiteljsko-pravne zaštite djeteta. U: M. Ajduković, B. Sladović Franz, Sigurnost i dobrobit djeteta: Strukturirani pristup zaštiti djece u sustavu socijalne skrbi (217-233). Zagreb: Društvo za psihološku pomoć i Ured UNICEF-a za Hrvatsku
19. Konvencija o pravima djeteta (2010). Zagreb: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti
20. Korać Graovac, A. (2017). Od zajedničkog do samostalnog ostvarivanja roditeljske skrbi i natrag – kako zaštititi prava djece i roditelja. Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske, Vol VIII., 51-73. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/clanak/282377>
21. Lamb, M.E., Tamis-LeMonda, C.S. (2004). The role of the father: An introduction. New York: John Wiley & Sons
22. Lucić, N. (2018). "Protection of the right of the child to be heard in divorce proceedings - harmonization of Croatian law with European legal standards". U: EU and comparative law issues and challenges series
23. Majstorović, I. (2017). Obvezno savjetovanje i obiteljska medijacija de lege lata i de lege ferenda. Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske, Vol VIII., 129-150. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/clanak/282488>
24. Milanović Lambeta, A. (2019). Informiranje roditelja u procesu medijacije o prilagodbi djece na razvod (završni specijalistički rad). Zagreb: Pravni fakultet, Studijski centar socijalnog rada
25. Odluka o tablici o prosječnim potrebama maloljetnog djeteta. Narodne novine, br. 32/2019.
26. Odluka o tablici o prosječnim potrebama maloljetnog djeteta. Narodne novine, br. 39/2020.
27. Odluka o tablici o prosječnim potrebama maloljetnog djeteta. Narodne novine, br. 30/2021.
28. Odluka o tablici o prosječnim potrebama maloljetnog djeteta. Narodne novine, br. 37/2022.
29. Obiteljski zakon (NN 116/2003, 17/2004, 136/2004, 107/2007, 57/2011, 61/2011, 25/2013, 75/2014, 5/2015, 103/2015)
30. Obiteljski zakon. Narodne novine, br. 103/2015, 98/2019, 47/2020.

31. Pećnik, N., Klarić, B. (2020). Suroditeljstvo: određenje, obilježja i implikacije za obiteljsku medijaciju. Ljetopis socijalnog rada, Vol.27., No 2., 317-340. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/clanak/362744>
32. Poretti, P. (2015). Od mirenja do medijacije u obiteljskim sporovima, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, v. 36, br. 1, 341-380
33. Pravilnik o mjerama zaštite osobnih prava i dobrobiti djeteta (NN 123/215, 87/2022)
34. Pravilnik o načinu pribavljanja mišljenja djeteta, Narodne novine, br. 123/2015.
35. Pravilnik o obveznom sadržaju obrasca plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Narodne novine, br. 123/2015.
36. Pravilnik o obveznom savjetovanju. Narodne novine, br. 123/2015.
37. Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja Registra obiteljskih medijatora, uvjetima stručne osposobljenosti obiteljskih medijatora, prostornim uvjetima i načinu provođenja obiteljske medijacije. Narodne novine 29/2021.
38. Rešetar, B. (2012). Komentar Obiteljskog zakona, I.knjiga, Organizator Zagreb
39. Rešetar, B. (2011). Pravna zaštita prava na susrete i druženje. Osijek: Pravni fakultet u Osijeku. 199-261.
40. Roje Đapić, M; Buljan Flander, G. (2019). " Prevenција emocionalnog zlostavljanja djece u visokokonfliktnim razvodima roditelja: Analiza stanja u Hrvatskoj ". U: Kriminologija i socijalna integracija : časopis za kriminologiju, penologiju i poremećaje u ponašanju, Vol. 27 No. 2
41. Sladović Franz, B. (2016). Djeca u medijaciji. Neobjavljeni materijali s predavanja. Specijalistički studij obiteljske medijacije. Zagreb: Studijski centar socijalnog rada, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
42. Sladović Franz, B. (2015). Medijacija razvoda. Neobjavljeni materijali s predavanja. Specijalistički studij obiteljske medijacije. Zagreb: Studijski centar socijalnog rada, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
43. Sladović Franz, B. (2016). Medijacija u koju su uključena djeca. Neobjavljeni materijali s predavanja. Specijalistički studij obiteljske medijacije. Zagreb: Studijski centar socijalnog rada, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
44. Sladović Franz, B. (2005). Obilježja obiteljske medijacije. Ljetopis studijskog centra socijalnog rada, 12 (2), 301-319.

45. Štifter, A., Mihalj, M., Rajhvajn Bulat, L., Vuković, S. (2016). Razlozi razvoda braka kao odrednice sporazuma o roditeljskoj skrbi. Ljetopis socijalnog rada, 275-297
46. Šokec , V. (2023). preuzeto sa <https://www.iusinfo.hr/strucni-clanci/roditeljska-skrb-nakon-razvoda-braka>
47. Ustav Republike Hrvatske. Narodne novine, br. 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14
48. Zakon o socijalnoj skrbi. Narodne novine, br. 18/2022, 46/2022, 119/2022.

POPIS TABLICA

Tablica 1. Brojčani prikaz postupka obveznog savjetovanja prije razvoda i sklopljenih planova o zajedničkoj roditeljskoj skrbi u Hrvatskoj	13
Tablica 2. Analiza obitelji prema broju djece koja su obuhvaćene sklopljenim planovima prije razvoda braka.....	14
Tablica 3. Brojčani prikaz plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi vezano uz mjesto i adresu djetetova stanovanja.....	16
Tablica 4. Učestalost ostvarivanja osobnih odnos.....	25
Tablica 5. Pokazatelji izrečenih mjera u Područnom uredu u razdoblju od 2019.g. do 2022.g.....	39
Tablica 6. Pokazatelji intervencija sustava socijalne skrbi i izricanja mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta.....	40